nequidem portatile, consecretur absque Reliquiis SS. tamen Con. & Castr. *tr.* 22. *p.o. n.* 5. probant consideratis omnibus textibus nunquam id fuisse de præcepto, sed de congruentia factum, ad refistendum eo tempore hæreticis, qui negabant honorem Reliquiis, nullo autem modo esse de necessitate, & si fuisset præceptum, *Vasq.* & alii dicunt consuetudine contraria exolevisse, ideoque Altaria nunc consecrari absque ulla dependentia a Reliquiis, quod certum est & usus habet de portatilibus, de fixis autem etiam docent *Suarez* & alii, ideoque cum Sa & Lugo *de Euch. d.*20. *n.*75. absolute dicunt, non esse necessarium imponi Reliquias, saltem ideo, inquiunt Lay. Castr. & Tamb. *de Sacrif. l.*1. *c.*5. §. 1. *n.*10. quia pro tot Altaribus non facile reperirentur satis probatæ Reliquiæ: Hinc *Ad* 1. Respondet Laym. *n.* 9. his verbis: *Non dicitur altaris consecrationem amitti, si sigillum frangatur, sed si lapis sive mensa consecrata frangatur, in qua sigillum seu Reliquiarum receptaculum continetur*. Addit tamen ejusmodi Altaria esse iterum consecranda, quia ita habet consuetudo, sed alii dicunt id esse consilii tantum, hinc Castr. *n.*6. tantum dicit indecens esse recedere ab ea consuetudine. *Ad* 2. Etiam ista fiunt, quando consecratur Altare portatile, nam in Pontificali de Altaris portatilis consecratione, sic habetur, *parantur. . . . aliquæ Reliquiæ cum tribus granis incensi in altari recludendæ*: & postea Episcopus dicit, *consecretur & sanctificetur hoc sepulchrum &c.* Et tamen nemo jam dicit de necessitate debere inesse sepulchrum vel Reliquias. Item quatuor cornua altaris tam fixi quam portatilis signantur crucibus, inunguntur chrismate, thuricantur, cera & thus in eis cremantur, &c. adeoque circa ea cornua fiunt etiam præcipuæ cæremoniæ & tamen secundum dicta *n.* 300. illis fractis & amissis licitum, est celebrare in Altari, quamdiu sufficit ad sustentandum calicem & patenam. *Ad* 3. Id faciunt sequendo sententiam primam, quæ tutior est & consilii, vel quia non omnes sciunt secundam sententiam esse practice probabilem. *Ad* 4. Resp. *Tamb.* supra per hoc verum dici, quia Reliquiæ communiter adfunt super Altare vel in templo, aut debet intelligi conditionaliter, si ibi sint, inquit *Castr.* supra sicuti dicitur, Dominus vobiscum, orate fratres, ite Missa est, quamvis unicus Minister adsit.

Hæc sunt fundamenta utriusque sententiæ, quarum prima videtur probabilior, (1) nam ratio secundæ plus non evincit, quam quod altare forte nunc consecrari possit sine sepulchro, & in eo sic consecrato licite sacrificetur, non autem si consecratum sit cum sepulchro, quod postea effringatur; hoc tamen non obstante, puto etiam secundam sententiam esse absolute probabilem, nam si Altare sufficienter consecretur sine sepulchro, ideoque sepulchrum se per accidens habeat ad consecrationem Altaris, non apparet, cur Altare non remaneat sufficienter consecratum, etiamsi tollatur sepulchrum.

* (1) *Consule Auctorem nostrum hic n.* 2065.

307 §. 2. Si supponamus cum prima sententia, quod fracto sepulchro tollatur consecratio, hæc non ideo rediret, per se loquendo, si per Episcopum reponerentur Reliquiæ, & iterum clauderetur sepulchrum, quia altare semel execratum habet se, ac si nunquam fuisset consecratum, si autem nunquam fuisset consecratum, non posset ab Episcopo conferari per impositionem solius sepulchri. *Dixi*, per se loquendo, nam sicuti, secundum Gob. *n.*337. Altaria & alia ejusmodi possunt desinere esse sacra ex voluntate solius Papæ, ita multo magis posset Papa dispensare ac velle, ut si reponatur sepulchrum, hoc ipso restituatur consecratio.

DUBIUM V.

Quæ sint requisita ad Missam?

308 „ RESP. Hæc sequentia. 1. Et quidem sub gravi sacrilegio, „ Altare consecratum ab Episcopo vel Abbate (hunc enim „ Altaria, calices & campanas posse consecrare etiam ad usum „ aliarum Ecclesiarum, docet Dian. *p.*3. *t.*2. *R.* 15. cum *Barb.* & „ *aliis* 4. ex declaratione Card. & privilegio Innoc. III.) vel Sacerdote privilegiato, stabile vel portatile: utrumque tamen ex „ integro lapide, quantum ad superiorem mensam, quæ consecratur; debetque esse tanta, ut possit capere calicem cum patena. Non sufficit autem hostias esse in ara consecrata, dum „ consecrantur, verum etiam debent (tam parvæ, quam magnæ) „ in eadem relinqui tempore Sacrificii, & non alibi (licet supra a„ lind corporale) deponi, v.g. propter loci angustias, quia omnes „ sunt unica victima, & per modum unius offeruntur. Quapropter „ rubricæ Missalis eas super corporale, ante vel post calicem poni „ volunt. Hinc etiam minus recte faciunt, qui consecratione facta „ mox hostias minores a se consecratas, dant alteri Sacerdoti di„ stribuendas populo; quia sicut Sacerdos non debet de sua hostia „ dare, priusquam ipse sumpserit, sic nec de aliis, cum sint una „ victima & hostia, omnesque orationes, oblationes, & bene„ dictiones sequentes non minus spectent ad parvas hostias, quam „ ad magnam, neque ante sumptionem Sacerdotis perfecte & „ integre sacrificata sit victima, Lugo *d.*20. *n.*69. Eum tamen, „ qui contrarium fecerit, a peccato saltem mortali, imo si ne„ cessitas fuit expediendi Communionem populi, ab omni excu„ sat Tamb. *l.*5. *exp. fac. c.* 5.

„ 2. Mappa linea triplex: etsi enim secundum quosdam, una „ duplicata, imo secundum Sa, Ang. Azor. *c.*28. *q.* 8. & Laym. „ *l.*5. *t.*5. *c.* 6. *n.* 17. una simplex sufficit in necessitate; Missale tam„ en Romanum, auctoritate Clem. VIII. & S. Pii V. editum „ expresse tres requirit, *tit. de defect.* uti & *Gav. Lug.* Ut ea be„ nedicta sit, non est omnino necessarium, ut habet *Silv.* Un„ de in necessitate vulgaris adhiberi potest, & aliis usibus red„ di, Laym. *l. c.*

„ 3. Sub gravi sacrilegio, vestes sacræ (hoc est, benedictæ ab „ Episcopo, vel Sacerdote habente privilegium, ut habent Men„ dicantium saltem Superiores, sive Prælati: Vid. Tamb. *l.*1. *c.*3. „ §.2. *exp. fac.*) quarum tamen colores non esse præcepti, sed di„ rectionis, notat Homob. apud Dian. *p.*2. *tr.*4. *R.*57. In gravi au„ tem necessitate etsi præsset, si sine scandalo fieri possit, Mis„ sam (cujus audiendæ, vel faciendæ obligatio tunc cessat) omit„ tere, licere celebrare sine stola vel manipulo, vel etiam uti cin„ gulo non benedicto, vel si fractum sit, rursus connectere, vel „ stola pro cingulo, & manipulo pro stola, docent Laym. *l.* 4. „ *t.*5. *c.*6. Dian. *R.*57. & 67. contra Fill. *t.*1. *l.*5. *c.*5. qui tamen con„ cedit in necessitate sine ulla vel altera ex minoribus, v.g. stola, „ vel cinguio celebrare, non esse mortale. V. Dian. *p.*5. *t.* 5. *R.* „ 62. ubi contra Fill. ex Henr. & aliis sex, docet esse probabile, quod „ ex parvitate materiæ excusari possit a mortali, qui secluso „ scandalo, & contemptu, aliquam harum citra necessitatem o„ mittit, v.g. qui celebrat cum cingulo non benedicto, vel e„ jus loco utitur alia re. Denique metu mortis aut gravissimi „ damni, licere aliquando celebrare sine sacris vestibus, & Altari „ (dummodo non fiat in contemptum religionis) ex Azor. *t.*1. *l.*11. „ *c.*11. *q.*11. docent Escob. *E.*2. *c.*2. Nav. Hurt. &c. Limitat autem „ Tamb. *c.*5. §.1. itaut permittat sine aliqua etiam ex gravio„ ribus, non tamen sine omnibus fieri ob scandalum, & irre„ verentiam, v. Dian. *p.*3. *t.*6. *R.*48. & *p.*5. *t.*3. *R.* 39. Porro hu„ jusmodi sacras vestes conficere ex profanis, *v.g.* planetam ex „ veste serica muliebri, non est prohibitum, Suar. Pal. Tamb. „ *c.*2. §.4. qui monet §.1. cavendum esse; ne sint valde attritæ, „ ut & ne reliqua supellex sacra sit valde immunda, in quo „ graviter peccari poteit, Suar. *l.c.*

„ 4. Sub mortali requiritur calix, & patena consecrata: si ta„ men in nondum consecratis aliquis bona, imo addunt *Bord.* „ & *Tamb.* mala fide celebrasset (licet celebrando peccasset mor„ taliter) probabile esse, quod hoc ipso censeantur consecrata, „ licetque in iis celebrare, contra Lug. & Laym. docet Dian. *p.*2. *tr.* „ 14. *R.* 60. & *p.*9. *t.*6. *R.*18. *ex aliis citto*: Idemque de sacris ve„ stibus, item de corporali, pyxide, &c. quæ immediate tan„ gunt species, censet Tamb. *c.*3. §.1. Ac licet decens sit, ut „ etiam pyxis, sive ciborium & luna, seu sphærula hierothecæ, „ & quodcumque vas continens & immediate tangens Eucha„ ristiam, uti etiam secundum Laym. *l.*5. *t.*5. *c.*6. vasculum chrisma „ continens benedicatur (benedicere autem præter ea, in quibus „ unctio adhibetur, potest idem, qui quatenus ornamenta) cum „ in Rituali Romano propria sit pyxidis benedictio, id tamen ne„ cesse esse, negant Suar. Hurt. Lug. Tamb. *c.*1. §.6. nec esse ne„ cesse imponere pyxidi vas lineum benedictum benedictione „ corporalis: Porro calix, & patena consecta esse debent ex au„ ro, argento, vel stanno, saltem quoad cuppam (admittunt e„ tiam aliqui ex plumbo, sed non ex ære, *C. ut calix, de cons.* „ *d.*1. quamvis Tamb. *c.* 1. cum *Hurt. Fag. & Gav.* admittant et„ iam ex gemma, quæ æque pretiosa sit ac aurum vel argen„ tum, modo species non imbibat, nec sit periculum, ne effrin„ gatur) Ac licet rubrica præscribat, ut saltem cuppa, & supe„ rior pars patenæ sit deaurata, eam tamen non obligare sub „ mortali *Gran.* imo nec sub veniali, propter usum contrari„ um, vult Tamb. *l. c.*

„ 5. Corporale lineum, saltem quoad eam partem, qua hosti„ am vel calicem tangit *C. consulto, de cons. dist.* 1.) nam in extre„ mitatibus potest esse fericum, vel auro elaboratum) & bene„ dictum ab Episcopo, vel privilegiato (*vid. comp. priv. Soc. Je„ su v. Bened.*) non tamen iterum benedicendum post lotionem, „ nec nisi notabiliter rumpatur. S. Th. Silv. Bon. *d.*4. *q. ult. p.*9. „ Lug. *d.*20. *n.*76. & Gav. *p.*2. *t.*1. ubi addit ex *Sa* (& dicit esse com„ munem) peccare mortaliter, qui utitur notabiliter immundo.

„ 6. Palla item linea, qua parte calicem tegit (superiore e„ nim parte potest auro constare, vel serico) quæ cum habeat „ communem cum corporali benedictionem, utpote cujus pars „ antiquitus fuit, pro eodem servire posse docet idem Lug. *l.c.* „ si sit satis capax.

„ 7. Purificatorium item lineum, non tamen necessario bene„ dictum, ut contra *Laym.* docent *Suar. Gav. & Lug.* neque ul„ la reperitur in Ritualibus eius benedictio.

„ 8. Sub gravi peccato Missale, Canonem saltem continens, „ uti habent Bon. & *alii comm.* etsi *Led. & Laym.* docent in gra„ vi necessitate, licitum esse celebrare sine libro, ei, qui mora„ liter sit certus se non erraturum, & sic Lugo *l.c.* cum *Dian. &c.* „ probabiliter excusat eum, qui propter visus debilitatem legere „ non potest.

„ 9. Minister (secundum *Nav. Fag. & Zerol.* sub mortali) & „ quidem masculus: in necessitate tamen gravi, v.gr. diei festi „ vel dandi Viaticum, posset quis sibi respondere, inquit Sa, Bon. „ & Dian. *R.* 43. ex aliis. In quo casu etiam fœminam adhiberi „ posse, docet Nugnus *art.* 6. *d.*1. & *Silv.* (idque quibusdam Bel„ gii partibus consuetudine inductum esse docet March. *Resp. post* „ *c.* 4.) contra communem, apud Laym. Fernand. Dian. *l. c.* „ Tamb. *l. c.* & March. *de Ord. t.*3. *c.*15. ubi vult id esse morta„ le. Ministrante tamen circa Altare viro, qui nesciat respon„ re, Moniales ex choro respondere non esse prohibitum notant „ Lugo, & Tamb. *l. c.* ubi etiam cum *Hen. & Hurt.* permittit „ celebranti, Missam cœptam prosequi sine Ministro, si hic for„ te abiit, & aliquantulum expectatus non revertatur.

„ 10. Crucifixus (nisi sit expositum Venerabile Sacramentum) „ non tamen sub obligatione gravi. Idem est de velo. Lugo *n.* „ 7. Gav.

„ 11. Candela accensa duplex ex cera, & quidem secun„ dum *Fag. Regin. Vasq. & alios*, sub mortali, contra *Nugnum* „ & *Marchinum*: In necessitate tamen, præciso scandalo, suffi„ cit una etiam ex sebo; vel lucerna, aut lampas ex oleo. V. „ Dian. *loc. cit.* Laym. *cap.* 16. *num.* 17. Azor. *cap.* 28. *quæst.*15. „ Sine omni autem lumine celebrare nunquam licet, Lug. *num.* „ 77. adeo ut si extingueretur ante consecrationem, & aliud habe„ ri non posset, Missam esse relinquendam, etiam in necessita„ te consecrandi pro moribundo Viaticum, dicit Fag. *p.* 1. *lib.* „ 3. *cap.* 22. *num.* 19. & Quint. *t.* 4. *sect.* 1.

„ 12.

„ 12. Requiritur etiam antipendium, pulvillus, candelabra, „ bursa, velum, manutergium, sed non benedicta, & si quid „ ex his desit, ex profanis congruenter mundis mutuo accipi, „ & deinde priori usui reddi potest, Tamb. *lib.* 1. *cap.* 1. §. 3.

„ 13. Operto capite celebrare non licet, etiam in infirmitate „ sine licentia, ut docent Fag. Laym. Dian. *R.* 58. & quidem „ Summi Pontifices, uti ex declaratione Cardinalium notat *Gav.* „ & *Tamb.* licet *Laym. & Scot.* Episcopis & cum Regularibus, „ eorum Prælatis permittant: Quid Tamb. *loc. cit.* recte limitat „ ad casum necessitatis, in quo ad Papam difficilis sit recursus. „ Qui tamen sine venia faceret, eum non peccare mortaliter „ (secluso contemptu & scandalo) vult Ledesm. & Tamb. *loc. cit.* „ Quod Dian. *p.* 2. *t.* 4. *R.* 58. censet probabile, si tempus Cá„ nonis excipiatur.

„ Plura de his omnibus v. apud Auct. cit. Gav. Dian. Laym. „ Bon. Lug. *d.* 20. *sect.* 4. Escob. *E.* 11. ubi notat, etsi gravis sit „ obligatio servandi ritum celebrandi præscriptum in rubricis Mis„ salis, ideoque gravis sit, omittere v.g. oblationem hostiæ vel „ calicis, vel infusionem modicæ aquæ, Tamb. *lib.* 2. *cap.* 5. „ nihilominus levitatem materiæ sæpe excusare a culpa mortali „ omissionem, etiam intra canonem, monet Escob. *loc. cit.* un„ de veniale tantum erit.

„ I. Omittere orationes dici solitas, dum Sacerdos se induit, „ ut contra Nav. & Azor. docent Laym. Lug. Dian. *R.* 21. *&c.* „ Lotionem autem manuum ante vel post Missam (etsi facile „ omitti non debeat) non videri sufficientem materiam rigoroso „ præcepti tenent Suar. & Tamb. §. 6.

„ II. Omittere Gloria vel Credo; vel in Canone nomen alicu„ jus Sancti; vel ea, quæ tempore Paschali interponuntur inter „ Communicantes, aut infra actionem, Dian. *p.* 4. *t.* 14. *R.* 49. „ & 89. ex *Fill. Quint. &c.* In Missa autem, quæ canitur, non „ legere Evangelium submissa voce, Dian. *R.* 4. negat esse pec„ catum, ex *Sanch. & aliis* 10. quod rubrica sit tantum directi„ va. Si quis autem in Missa advertat aliquid a se omissum, „ regulariter non esse repetendum, ait Suar. Tamb. *cap.* 4. Di„ cit *regulariter*: quia 1. Si sit de substantia, v. g. aliquid per„ tinens ad consecrationem, certum est debere repeti. 2. Si dum „ secreto orat, post pauca verba certo advertat, se aliquid no„ tabile omisisse (v. g. die Paschæ, Communicantes) puto non „ regrediendum esse, & repetendum censet Tamb. *loc. cit.* Ita „ Fill. Dian. *R.* 59. Escob.

„ III. Ex devotione leve aliquid in Missa (etiam dum secre„ to orat) addere, v. g. orationem Dominicam, vel Psalmum ali„ quem; vel in Canone nominibus Sanctorum nomen Patroni lo„ ci, Tamb. *lib.* 5. *cap.* 5. Dixi, *leve*; quia notabiliter addere „ esse mortale vult idem Tamb. *loc. cit.* Ex Bon. *art.* 4. *quæst. ult.*

„ IV. Celebrare ante dictum Matutinum, ut contra *Azor. &* „ *Reg.* docent *Sylv. Valent. Suar. Vasq. Less. Fag. Laym. &c.* quo„ rum plerique tamen cum *Palao* dicunt esse veniale, si tamen „ causa; licet & hoc Tamb. *lib.* 1. *art.* 7. §. 1. in dubium vocet.

„ Quæ alta voce dicenda præscribuntur, adeo submissa dice„ re, ut astantes audire non possint, Tamb. *lib.* 2. *cap.* 9. quid„ quid dicat Nav. apud Sa v. *Missa*. Imo notat idem Tamb. „ ex Lug. *d.* 2. *sect.* 2. a timoratis passim sine scrupulo voce „ depressa legi.

„ VI. Mutare Missam, & die Dominico vel festo duplici, vel „ iis diebus, quibus prohibetur fieri de festo duplici (v. g. infra „ Octavas Epiphaniæ, Paschatis, &c. Feria IV. Cinerum, infra „ hebdomadam majorem, Vigilia Nativitatis Domini) sine gravi „ causa legere votivam, vel pro defunctis, vel de alio Sancto in „ numerum SS. relato, Suar. Dian. Lug. *loc. cit.* Escob. contra Quint. „ *qui t.* 7. *sect.* 40. putat in hebdomada sancta licere legere votivam; „ quod refutant Gav. Dian. *p.* 9. *tract.* 8. *R.* 53. ex *Declar. Card.*

„ Dixi 1. *sine gravi causa*; talis autem censetur, 1. quæ spe„ ctat ad bonum Reip. vel Principis, v. g. necessitas pluviæ, in„ gruentis belli, vel pestis, vel similis mali universalis: item so„ lemnis gratiarum actio, solemnis expositio Eucharistiæ, v. g. „ diebus antecinerali bus in oratione 40. horarum, Tamb. *lib.* 2. „ *cap.* 6. 2. Quando cadaver præsens est in Ecclesia, ubi usus obti„ nuit, Gav. *p.* 1. *t.* 5. 3. Si quis celebret in Ecclesia, in qua „ agitur dies festus loci proprius; hunc enim non tantum pos„ se, sed debere ex congruitate conformare se loco, notat Gav. V. „ Tamb. qui §. 2. & 4. addit, etiamsi Sacerdos (accepto stipen„ dio) homini promiserit votivam, vel pro defunctis, etiam in „ Altari privilegiato, non solum posse fed debere celebrare „ Missam currentem diebus, quibus ritæ prohibentur. Imo etsi „ Deo per votum tales Missas promiserit, non tamen ad eas „ obligari istis diebus, eo quod votum non obliget, quando im„ pedit bonum majus, quale esse dicit conformitatem Officii „ cum Missa; secus diebus aliis.

„ Dixi 2. *In numero Sanctorum relato*, quia si sit Beatificatus „ tantum, de quo certis Sacerdotibus, v. gr. quorum Ordinis „ fuit, concessum sit Missam legere, docet Gran. *cont.* 1. *c.* 7. „ *d.* 4. *sect.* 2. *num.* 2. & *Escob.* contra *Palaum*; non licere aliis „ Sacerdotibus, etsi nullum aliud sit festum, de eo legere, eo „ quod sic expresse determinarit Sacrorum rituum Congreg. apud „ Gav. V. Escob. *num.* 32. & Tamb. *loc. cit. cap.* 6. ubi *Palaum* „ sequens dicit contrarium esse probabilius ac magis pium: „ Imo de Sanctis Societatis certum esse si celebrent in templis „ ejusdem Societatis, ex concessione Pontificum idem tenet „ Quintan. *t.* 7. *sing. loc. cit.*

„ VII. Si quis violet rubricam spectantem ad essentiam vel „ quasi essentiam Missæ, vel si nullam plane servet, peccat mor„ taliter, Escob. ex Fag. *p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 9.

A D D E N D A.

309 *QUæst.* 41. *Quid circa altaria sit præterea notandum?* Resp. Præter dicta *a num.* 300. de Altarium exsecratione, advertenda sunt seqq. §. 1. Si quis sine Altari consecrato, vel enormiter fracto ideoque exsecrato celebret, peccat mortaliter, Pasq. *quæst.* 699. Gob. *in Exp. t.* 3. *num.* 279. Non est tamen opus petere aut inspicere, an Altare sit consecratum & integrum, ut enim prudenter censeatur esse tale, quale esse debet, sufficit, quod sit celebrationi expositum ab iis, ad quos pertinet attendere, Pasq. *quæst.* 700.

§. 2. Post Communionem Sacerdotis possunt parvæ hostiæ ab 310
eo consecratæ poni extra aram in corporali; uti habet communis cum Averia *quæst.* 11. *sect.* 13. §. *Super*, contra *Vasq.*

§. 3. Azor. Barb. Quart. Tamb. aliique communiter cum Less. 311
in Auct. 2. Consecratio caf. 2. docent, solum Papam posse simplici Sacerdoti committere consecrationem Altaris fixi, quamvis aliqui apud Henao *num.* 1796. putarint posse ab Episcopo committi Abbati. Quod portatilia scio Nuntios Apostolicos Missionariis saepius ad hoc dedisse potestatem.

§. 4. Joannes Andreæ putavit, si desint Reliquiæ, posse ea- 312
rum loco in sepulchro Altaris recondi particulam hostiæ consecratæ, sed Averia §. *Debet*, merito hoc reprehendit tanquam alienum a lege & ratione.

§. 5. Secundum aliquos cum Pasq. *quæst.* 683. & Gob. *supra*. Al- 313
taria per hoc sanctificantur substantialiter & sufficienter in ordine ad licite celebrandum, si quis etiam mala fide in eis Missam legerit, quia Missa est sanctissima actio, & attactus Corporis Christi censetur afferre consecrationem: alii tamen melius contradicunt, secundum dicta *num.* 281. & dicenda *num.* 352.

§. 6. Communis sententia est Auctorum, quos relatis locis ci- 314
tat, & sequitur Henao *num.* 1797. lapidem altaris fixi debere esse unum, qui simul contineat hostiam, & calicem, nec posse constare duobus adunatis, quia alioquin in duobus altaribus fieret consecratio, in uno hostiæ, in altero calicis, sicque quasi divideretur Sacrificium, quod illicitum est. Sed quoad altare portatile attinet, putant Hurt. & Pasq. *q.* 694. tot modis posse fieri ex duobus lapidibus, quot modis conjungi possunt in unione aliqua artificiali, adeoque secundum ipsos sic formari potest, 1. ut capsula lignea habeat in se immobiliter infertos duos lapides, qui ratione capsulæ claudi, & aperiri possint instar libri, ita tamen, ut maneant contigui, quando aperiuntur, sic enim putant fieri unum ratione capsulæ, in qua continentur. 2. Ut duo lapides ad modum libri nexu ferreo, aut alterius materiæ permanente invicem connectantur ante consecrationem. 3. Ut duo lapides alio modo artificiali jungantur, sicut calix tornatilis, cujus pars superior potest separari ab inferiore. Et ideo docet etiam Gob. *num.* 269. altaria fixa fieri posse ex gypso, aut solis lateribus admisto cœmento lateres illos conglutinante: sed etiam altaria portatilia debere constare unico lapide, docent plerique cum Henao supra.

§. 7. Altare fixum consecratum destrui non potest inconsulto 315
Episcopo, etiamsi nulli esset usui, Barb. Tamb. Gob. *num.* 272. An autem Episcopus possit altare, & cum eo fundationem transferre de uno loco Ecclesiæ in alium, dixi *Lib.* 4. *a num.* 856.

§. 8. Decretum, quod olim fuit, ne quis celebret in eodem 316
altari, in quo celebravit eo die Episcopus, nunc exolevit, Azor. Laym. Castrop. Tamb. Quarti, Dicast. Pasq. *quæst.* 1235. Imo si Episcopus celebrans deficeret, posset ejus Missam complere simplex Sacerdos, uti dicetur *num.* 551.

§. 9. Si unum portatile non possit cum hostia, & calice cape- 317
re omnes particulas consecrandas, illicitum esset has collocare, & consecrare in alio portatili vicino, quia ratione duplicis altaris resultat duplex victima. In necessitate tamen communicandi exercitus iturii ad prælium putant aliqui id fore licitum, quod probabile esse agnoscit Henao *num.* 1082.

Q. 42. *Quid addendum sit circa Crucem pro Missa?* Resp. seqq. 318
§. 1. Jordan. Gav. Laym. Busemb. & alii requirunt Crucifixum pro Missa: E contra Missale, Suar. Vasq. Dicast. Verj. aliique multi loquuntur solum de Cruce, ideoque probabile est saltem in necessitate sufficere solam Crucem, etiamsi absit imago Christi affixi, præsertim cum crux sit vera imago Crucifixi. Usus tamen habet, ut sit simul Crucifixus.

§. 2. Sufficit, si pro icone altari depictus sit, aut aliter fabre- 319
factus Crucifixus, Tamb. Quarti, & alii contra Gav. *p.* 1. *tit.* 20. *litt. V.* (1) Etiam sufficit crux, qualis est in depositione Christi, ubi Beata Virgo Christum de Cruce depositum tenet in sinu, Pasq. *qu.* 716. Etiam sufficit Crucifixus depictus in tabernaculo, aut charta aliqua, si alius facile haberi non potest, Gob. Imo Tamb. est contentus Cruce, vel Crucifixo depicto in pariete, aut in tabula adlatus, sed probabilius repugnat *Gav.* supra, quia debet in medio exponi ad veneationem, ideoque Rubricæ præcipiunt, ut ad Crucem in medio altaris sæpe fiat inclinatio capitis. Hinc etiam recte notat Pasq. supra, si tantum adesset imago Christi bajulantis Crucem, non sufficere, quia Crux illa non censetur expolita ad veneationem.

* (1) *At hæc confer, & refringe, ubi opus fuerit, ad epistolam, quam an.* 1746. *ad Episcopos ditionis Pontificiæ misit Benedictus XIV. Ex illam.*

Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, & Ordinariis Ditionis Ecclesiasticæ.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

* ACcepimus præstantium Virorum testimoniis jampridem in
* quibusdam Pontificiæ Ditionis Civitatibus inductam esse
* consuetudinem, quæ licet pietatem, ac religionem præsefe-
* rat, Ecclesiæ tamen institutis, ac disciplinæ plurimum adver-
* satur. Idem nos ipsi deprehendimus in aliquibus Ecclesiis hu-
* jus nostræ Romanæ Urbis, & aliis pariter, quæ Episcopis
* Suburbicariis subjiciuntur. Quapropter muneri nostro deesse
* magnopere videremur, nisi de hac re moneremur illi, qui pro
* Spirituali hujus Civitatis regimine Ministri a Nobis constitu-
* ti sunt, & alii, qui Suburbicarios Episcopatus, vel alterius
* Civitatis in Ditione Pontificia Sedem obtinentes curam ge-
* runt animarum.

* In

majoris reverentiæ, & necessitas hominis, propter quem instituta sunt Sacramenta, videtur excusare.

336 §. 10. Si paramenta non sint enormiter immunda, est tanum veniale in illis celebrare, quamvis foret ipsum corporale, *Marchant.* Imo usurpare vestes, aut paramenta non munda, quando alia haberi non possunt, non est peccatum, Suar. Gob. *num.* 389.

337 §. 11. Vestibus sacris uti ad comœdiam profanam vix vacat culpa mortale, Suar. Gob. *num.* 389. Detritæ autem non sunt abhibendæ ad usus profanos, sed vel exurendæ, vel e majoribus faciendæ minores, v. gr. ex Albis humeralia, aut superpellicium, ex Stola manipulus, Tann. Gob.

338 Q. 45. *Quid dicendum sit de casu, in quo mors intentatur Sacerdoti, nisi consecret extra Missam sine sacris vestibus, sine altare, calice, &c.* Resp. Præter illa, quæ habet Busemb. hic notanda sunt seqq. §. 1. Dixi *p. 1. a num.* 156. talem Sacerdotem gravissime peccaturum, si verba consecrationis proferret sine intentione consecrandi, sed posse alia verba submisse dicere: possunt-que de hoc plura videri apud Henao *a num.* 1776.

339 §. 2. Si mors intentetur, nisi celebret sine sacris vestibus, altari aut calice, Caj. Nugn. Sanch. Castr. Fill. *t.* 5. *num.* 148. Verj. *t.* 8. *art.* 6. dicunt celebrare non posse, aut consecrare, quia est intrinsece malum, eo quod ista spectent ad intrinsecam reverentiam Sacramento debitam. E contra Azor. Valent. Sal. Becan. Bon. Dian. *par.* 11. *t.* 6. R. 15. & 25. Pasq. *quæst.* 701. Gob. *t.* 3. *num.* 339. Reques. *d.* 15. *num.* 65. Sporer *num.* 396. & 408. dicunt non esse intrinsece malum; ideoque licere ex metu mortis, sed recte notat Aversa *quæst.* 11. *sess.* 13. casum in praxi vix habere locum, quia vix aberit contemptus fidei, vel Religionis, qui si adsit, erit illicitum. Videri potest Henao *a num.* 1784.

340 *Quæst.* 46. *Quid circa colorem paramentorum sit notandum?* Resp. seqq.

§. 1. Rubricam de coloribus esse tantum directivam, nec inducere obligationem, præter citatos a Busemb. docent Suar. Averf. Quarti *p.* 1. *t.* 18. *dub.* 1. Innuit tamen Gob. *t.* 3. *num.* 382. fore mortale, si in Paschate celebraretur in nigris. Color autem aureus sive croceus æquivalet omni colori, quia omnes ad illum concurrunt, Quarti *dub.* 2.

341 §. 2. In defectu adhiberi potest manipulus, vel Stola diversi coloris, & materiæ ab invicem, & a casula, Pasq. *quæst.* 807. Addunt Gob. & Spor. *num.* 415. melius esse quocumque die celebrare in quocumque colore, quam non celebrare, potestque facile velum alterius coloris adhiberi, si non adsit ejusdem.

342 §. 3. Color *violaceus* adhibetur in Adventu, quatuor temporibus, & vigiliis omnibus non excipiendis; Festo S. Marci, & in Rogationibus. A Septuagesima, & per Quadragesimam. In Missis de Passione, tempore belli pro pace, iter agentibus, infirmis, & pro aliis similibus necessitatibus (excepto pro electione Papæ, tum enim est ruber) Festo SS. Innocentium, si non incidat in Dominicam, octava autem, aut si incidat in Dominicam, habet rubrum.

Albus color adhibetur die Jovis sancto. A Sabbato sancto inclusive usque ad vigiliam Pentecostes. Vigilia Epiphaniæ, & in Epiphania. Festis SS. Trinitatis, Christi, B. Virginis, Angelorum, omnium Sanctorum, Sanctorum non Martyrum, Conversionis S. Pauli, S. Petri ad vincula, & utriusque Cathedræ, stigmatum S. Francisci, SS. Joannis Evangelistæ, & Baptistæ, omnibus dedicationibus, pro sponsis.

Ruber, Vigilia Pentecostes, per Pentecosten, quatuor temporibus post Pentecosten: De Spiritu sancto, De Cruce, De Apostolis, De Martyribus; in Decollatione S. Joannis Baptistæ: Festo S. Joannis Evangelistæ ad portam latinam: In commemoratione S. Pauli.

Viridis, Ab octava Epiphaniæ ad Septuagesimam exclusive, Ab octava Pentecostes ad Adventum exclusive.

Niger, In commemoratione omnium fidelium: Die Veneris sancto, & pro defunctis semper.

343 §. 4. Color festi servatur per octavam, quando fit de Octava, & in Dominicis occurrentibus infra octavas, quamvis officium, & missa fit de Dominica. Excipe, si Dominicæ infra octavam occurrentis color esset violaceus: tum enim adhibetur violaceus.

344 §. 5. Quando infra octavas licebat facere de festo ad libitum, ad summum sumebatur casula, & velum convenientia huic festo, reliqua habebant colorem Octavæ, ut notant Goyetus, & Gob. *in experientiis tract.* 5. *num.* 650. *Litt.* X. *Dixi*, quando licebat, nam nunc prohibitum est, non quidem per Decretum 24. Januarii 1682. datum, quod retuli *lib.* 4. *num.* 1269. illud enim tantum loquitur de diebus octavis, non autem de diebus infra octavas, sed per aliud Decretum datum postea 19. Januarii 1693. quod referam *num.* 2955. & est Decretum ibi 220.

345 Q. 47. *Quid addendum sit circa Calicem, patenam, ciborium Hierothecam, sive Monstrantiam?* Resp. seqq. §. 1. Si calix stannens sit antehac consecratus, v. g. ob paupertatem, certum videtur posse in eo celebrari, Synodus tamen Colonienfis anno 1662. habita mandat pag. 89. ut saltem omni mense mundetur, & deficretur. Et idem est de calice ex ære, aut quovis alio metallo, dummodo cuppa sit interius inaurata, Pasq. *quæst.* 767. Gob. *in Exp.* 1. 3. *num.* 306. Et multo magis ex stanno, quamvis cuppa non esset deaurata, Pasq. *quæst.* 765. 770. Et licet pes ejus esset plumbeus, Gob. *supra*.

346 §. 2. Major difficultas est, an etiam nunc, quamvis non cogat paupertas, primo consecrari possit calix, si sit tantum stanneus. Affirmant S. Thom. 3. *p. quæst.* 83. *art.* 3. *ad* 6. Suar. *de Euch.* d. 81. *sect.* 7. *concl.* 2. Bon. d. 4. *quæst. ult. p.* 9. *n.* 17. Arr. d. 55. *n.* 10. Pasq. *quæst.* 765. Dicast. *de Euch.* 1. 5. d. 4. *dub.* 9. *n.* 170. Busemb. supra: Fundamentum sumitur ex Rubrica Missalis tit. de defectibus §. 10. ubi absolute dicitur cuppam calicis debere esse auream, vel argenteam, vel stanneam. Huic opinioni contradicunt G. Hurt. Lug. Quarti, Tamb. & alii, qui probant ex anteriore Rubrica tit. de ritu servando §. 1. ubi dicitur calicem debere esse aureum, vel argenteum, aut saltem habere cuppam argenteam deauratam. Rubricam tit. de defectibus explicant secundum *cap. Ut calix*, 45. *de consecr.* dist. 1. ubi statuitur, ut calix ex auro, vel argento fiat, aut si quis tam pauer est, ex stanno; hinc plerique admittentes posse fieri ex stanno, expresse addunt, si pauperias postulet, uti Laym. *lib.* 5. *t.* 5. *cap.* 6. *num.* 12. Præp. *de Euch. quæst.* 83. *art.* 3. *dub.* 5. & alii passim: Reliqui, uti Azor. Reg. Fil. Castr. Amic. expresse referunt se ad *cap. Ut calix*, ubi dicit, *si tam pauper sit*: unde perperam citantur pro prima sententia, sicuti & Gav. *p.* 2. *tit.* 1. §. 1. *litt.* F. ubi tantum dicit potius faciendum esse ex stanno, quam ex ære, vel aurichalco.

Puto utramque sententiam esse probabilem, per se loquendo, nam ex rubrica tit. de ritu, non concluditur efficaciter, alioquin cuppa etiam argentea deberet intus deaurari, quod passim negant auctores. *Dixi*, per se loquendo: nam si propter exemplum prævideretur futurum, ut passim in Ecclesiis sua calicum stanneorum invaleseret, putarem nullum consecrandum, sed requirendum saltem quoad cuppam argenteum prout nunc habet communissimus usus, multum conferens ad reverentiam, & honorem SS. Sacramenti, qui temere, & sine justa causa imminuendum non est. Notat tamen *Gob.* Theologos in magna paupertate nequidem repudiare plumbeum; admittitque etiam Fagud. ex ære, vel aurichalco, dummodo cuppa sit inaurata, quam inaurationem, si sit stanneus, non requirunt *Tamb. Gob. Sporer*, & alii communiter, nequidem sub veniali, quamvis præscribat rubrica.

347 §. 3. Non est opus, ut patena sit ejusdem materiæ cum calice, debet tamen esse materiæ alicujus, cujus debet esse calix Gob. *num.* 317. Spor. *num.* 393. Attamen Fill. *t.* 5. *num.* 130. notat conficere solere etiam ex aurichalcho, sive ære deaurato, saltem ex parte superiore, ut habent Spor. supra, & Aversa *quæst.* 11. *sess.* 13. §. 2. Mandatque *Syn. Colonienfis* p. 82. pyxides, quibus hostiæ ad ægros deferuntur, sint ad minimum ex ebore, vel stanno, non ligno, nec ære, vel cupro.

348 §. 4. Trull. apud Pasq. *quæst.* 778. putat ciborium debere consecrari, sed probabilius negant Gav. & Pasq. quia in Pontificali Romano tantum habetur benedictio, in qua nulla fit mentio chrismatis, vel unctionis; si tamen consecraretur, uti morem esse Romæ dicit Pelliz. *de regul.* 8. *cap.* 5. *num.* 104. illi soli possent consecrare, qui calices, uti ex declaratione S. Congregationis habet Novarius in Lucerna Regularium v. *Benedicere num.* 3. Quamvis autem non consecretur Ciborium, tamen de necessitate esse benedicendum, docent Dur. Suar. Barb. Fill. Amic. March. Dicast. aliique valde multi apud Pasq. supra: E contra esse tantum de congruentia benedicendum, docent Sylv. Sot. Vasq. Bon. Pasq. & alii etiam multi cum Spor. *num.* 401. Quod Laym. *lib.* 5. *t.* 5. *cap.* 6. *num.* 22. dicit esse usitatum in his partibus, & valde decens, ut benedicatur: possuntque benedicere Superiores mendicantium, uti & cætera paramenta, in quibus non intervenit unctio.

349 §. 5. Dicast. putat esse quidem decens, non tamen obligationem ullius legis, aut consuetudinis, ut ciborium continens particulas sacras collocetur supra aliquod corporale, sed Gob. *num.* 336. recte notat apud nos Germanos esse saltem consuetudinem, & reipsa est obligatio ad istam reverentiam. Claves tabernaculi nec relinqui debent in Sacristia, nec a laico servari, sed a solo Sacerdote. S. Congreg. 22. Febr. 1593.

350 §. 6. Monstrantiæ benedictio non requiritur, Laym. tamen innuit benedici lunulas, quibus imponitur hostia consecrata: & Quarti consulit, ut benedicatur eadem benedictione qua pyxis, sed Pasq. dicit nequidem de congruentia esse opus lunulam benedici, cum pro hac non sit instituta benedictio: verum cum sit usus, & decentia, videtur sequendum consilium *Quarti*.

351 §. 7. Fieri debet aliquando renovatio Ciborii, & Monstrantiæ, ne species nimium antiquæ corrumpantur, vel mucescant. Et si aura sit humida, facilius corrumpuntur, quam si sit sicca, hinc tum non debet tamdiu expectari, præsertim in hieme: merito sit singulis mensibus. Quando autem renovabitur Monstrantia, Sacerdos debet consecrare duas hostias majores, quam unam ponat in Monstrantia, alteram sumat cum illa, quam e Monstrantia recipit, quia debet sumere hostiam de suo Sacrificio.

352 Q. 48. *Quid præterea sit notandum circa benedictionem vestium, consecrationem vasorum, & locorum sacrorum?* Resp. seqq. §. 1. Putant aliqui cum Dian. & Pasq. *quæst.* 840. Vestes, & ejusmodi paramenta, imo & vasa per usum in Sacrificio etiam mala fide factum subsistantialiter benedici, ideoque alium eis utentem non peccare, quamvis fateantur postea pro occasione esse rituaiter benedicenda, quod probabile esse dicit Jordan. & admittit Gob. de solis rebus Christum immediate contingentibus: sed conformiter ad dicta *num.* 281. melius contradicunt Lugo, Dicast. Tamb. Aversa *quæst.* 11. *sess.* 13. Sporer *num.* 412. Verj. *t.* 8. *art.* 6. quia talis consecratio, vel benedictio extraordinaria deberet provenire a voluntate Papæ, qui nunquam declaravit, imo si interrogaretur, certo reclamaret, maxime contra talem usum illicitum, quia *non est malitiis hominum indulgendum*, Cap. *Plerumque*, De Rescriptis.

353 §. 2. Aversa §. *Sexto*: sic habet: *Abbates pontificalia exercentes, etiam regulares, habent facultatem benedicendi sacra vasa, idest, sacrum lapidem, & calicem cum patena &c. in quibus intervenit unctio sacri chrismatis: & habere adhuc hanc facultatem non solum pro suis Ecclesiis, sed etiam pro extraneis, defendunt* AA. Tamb. Bord. Gav. *dicentes non fuisse per declarationem Sacr. Congregat. revocatam hanc facultatem pro Ecclesiis extraneis quantum ad hæc sacra vasa, quamvis revocata sit quoad sacra indumenta*. Prælati *Regulares habent facultatem benedicendi sacra ornamenta, & indumenta, non autem sacra vasa, in quibus intervenit unctio sacri chrismatis: Jam vero id non possunt Regulares pro extraneis Ecclesiis, ex decla-*

declaratione S. Rituum Cong. 24. *Aug.* 1609. & 18. *Aug.* 1629. *Nec Episcopus potest absque licentia hanc benedictionem aliis delegare, ex S. Congr.* 14. *Nov.* 1615. Hucusque *Aversa*. Docet tamen A. Tamb. *de Jure Abbatum d.* 22. Superiores Ordinum mendicantium adhuc posse etiam pro extraneis, ubi est usus. (1) Et Spor. *n.* 411. testatur Superiores sui Ordinis Seraphici bona fide id facere passim, permittentibus, & sæpe ad eos remittentibus Episcopis: Scio etiam factum sæpius per Rectores Societatis JESU. Et idem innuit Pelliz. *t.* 2. *tr.* 8. *c.* 5. *n.* 110. & absolute docent Tamb. Pasq. *q.* 803. Gob. *t.* 3. *a n.* 356. Nomine Rectoris autem in societate putat Lugo *in Resp. mor.* l. 4. *d.* 39. *n.* 6. venire etiam Rectorem Seminarii habentem sub se personas Societatis.

* (1) *Abusus videri posset. Nam quidquid sit de antiquis Privilegiis, quibus frui potuerint Abbates Regulares, habenda ob oculos sunt, uti scite monet Cardin. Lanfredinus T.* 6. Thes. Resol. *S. C. p.* 174. *Decreta, quæ instar legis generalis edita fuerunt jussu Alexandri VII.* 27. *Septemb. ann.* 1659. *a Sacra Rituum Congregatione circa inferiores Prælatos, Pontificalium usu insignitos. Nam* §. 18. & 19. *sic habetur*: Ecclesiasticam supellectilem pro servitio duntaxat suarum Ecclesiarum, vel Monasteriorum benedicant. Reliqua Pontificalia, extra loca ipsis Abbatibus subjecta, vel pro servitio alienæ Ecclesiæ, aut in subditos pariter alienos, etiam de licentia Ordinariorum exercere non valeant, puta, Campanarum benedictiones, Calicum, & similium, in quibus sacra adhibetur unctio, nec non minorum Ordinum collationes. *Deinde vero anno* 1670. *instantibus Cassinensibus edita fuit hæc declaratio*: Ad §. decimum nonum, quo vetita est Abbatibus benedictio sacræ suppellectilis pro usu alienarum Ecclesiarum afferentibus Monachis etiam pro aliena Ecclesia ex Apostolico, eis licitum esse Ecclesiasticam suppellectilem benedicere; Sacra Congregatio mandavit exhiberi Indultum authenticum ex Archivio Apostolico desumptum, ac interim abstineri, ut videre est apud *Monacell.* Rotual. Leg. *tom.* 2. *form.* 4. *tit.* 13. *sub. numer.* 33. *apud Eminentiss. Petram* ad Constit. 6. *Urbani IV. Eadem Sacra Rituum Congregatio die* 22. *Septemb. ann.* 1703. *quum quæsitum fuisset, an Abbati Fuldensi ad facultatem benedicendi sacras vestes, vel consecrandi ea, in quibus sacrum Chrisma adhibetur, suffragaretur communicatio Privilegiorum Congregationis Cassinensis, vel an ille juvari posset observantia immemorabili, si adesset; respiisit* affirmative, vigore communicationis privilegiorum, nec non consuetudinis, & in locis propriæ jurisdictionis, *ut videre est apud cit. Emin. Petram. T.* 3. ad Constit. 2. *Benedicti VI. sub num.* 18. *in fine. Confer Benedicti XIV. Institutionem XXI.*

354 §. 3. An Abbates de Jure communi habeant, disputat fuse in utramque partem Mendo *d.* 13. *q.* 21. & concludit habere, vel ex privilegio, uti innuit Aversa, vel saltem ex consuetudine uti habent Zabar. Mend. Lefs. *in aucl. v. Consecratio, Casu* 1.

355 §. 4. De consecratione Ecclesiarum, dictum est *a n.* 279. & de consecratione altarium, *a n.* 300. & 309. De benedictione autem campanarum dicetur *n.* 406.

356 §. 5. Docent cum communi Averf. & Gob. *n.* 367. si vestis aliqua ita frangatur, aut laceretur, ut amplius non serviat ad usum, ad quem benedicta est, amittere benedictionem, uti si anterior pars casulæ a posteriori separetur, si Albæ detrahatur unica manica, quamvis reassuatur, Verj. *art.* 6. Excipit Aversa, nisi manicæ ita fuissent ab initio aptatæ, ut globulis, vel funiculis possent alligari, & solvi, idem enim tum esset, quod de calice habente juncturam tornatilem inter cuppam, & pedem. Addit Gob. *n.* 369. si ex Alba fiant humeralia, probabilius esse, quod hæc debeant de novo benedici, quia amiserunt benedictionem Albæ, neque adhuc habent benedictionem humeralis, fatetur tamen probabile esse, quod sint benedicta, quia Alba, & humerale unam habent benedictionem. Quod si v. g. casula nova tela, vel serico suffulciatur, non est opus benedictione, uti nec tum, si talis aliqua vestis refarciatur. Spor. *nu.* 397. De cingulo quando amittat benedictionem, dictum est *n.* 329.

357 Q. 49. *Quid notandum sit circa contactum sacrorum vasorum?* R. seq. §. 1. Clericos sola prima tonsura initiatos tangere posse sacra vasa extra Sacrificium docent Suar. Tamb. Quarti, & alii apud Gob. *t.* 3. *a n.* 329. contra Fill. *t.* 5. *n* 135. qui id negat, eo quod tonsuratis hoc concedatur per privilegium: sed contra est, nam multa privilegia conceduntur propter opiniones contrarias ad tollendos scrupulos; quamvis autem videatur esse consuetudo contraria non tangendi, tamen secundum *Suar.* non obligat, quia introducta est ex errore, quod esset prohibitio, quæ non est: & fatetur Fill. apud Pasq. *q.* 837. acolythis ministrantibus licere etiam in Sacrificio tangere sacra vasa vacua per concessionem Martini Papæ Cap. *Non liceat*, dist. 23.

358 §. 2. Sa v. *Sacra n.* 3. dixerat sacra vasa vacua a laicis sine contemptu tangi, aut nullum, aut levissimum esse peccatum: sed Magister sacri palatii correxit, ac substituit non esse mortale, hinc Pasq. *q.* 328. *n.* 4. & alii dicunt esse tantum veniale si laicus vel mulier absque causa rationabili tangat etiam calices, purificatoria, corporalia, imo Sot. Henriq. Sanch. *Fagund. Tamb.* & alii putant nequidem veniale esse, uti refert Pasq. *q.* 838. ubi etiam notat ex Laym. Sanch. Castrop. Quarti, quibus consentit Gob. *n.* 328. laicis licitum esse tangere sacras Reliquias: an autem licite tangant ceram Agni Dei, dixi *l.* 6. *p.* 1. *n.* 225. Certo nequidem venialiter peccant laici, inquit Sporer *n.* 406. si res sacras tangant, quæ nec immediate attigerunt Corpus Christi, nec sacro chrismate unguntur, uti vestes benedictas; item corporalia, & purificatoria post lotionem, aut calices consecratos priusquam adhibiti sint in Sacrificio.

359 §. 3. Spor. *n.* 404. dicit Ordines mendicantes habere, ut omnes sui Religiosi etiam laici, dum sacristæ officio funguntur, omnia sacra vasa, corporalia, purificatoria tangere, & lavare possint. In Societate nostra Sacristani laici ex venia Superiorum licite ista tangunt: sed Sacerdos, qui est præfectus Ecclesiæ, non autem Sacristanus laicus, primo abluit purificatoria, & corporalia, quibus adjici solent pallæ, quando lotione indigent.

§. 4. Si sacra vasa actu contineant Corpus, vel Sanguinem 360
Christi, tangi possunt a solo Sacerdote, & Diacono: quod si inferior tangat, omnes communiter cum Spor. *nu.* 403. damnant mortalis, quamvis Ochag. & Gob. *num.* 327. negent esse mortale.

Q. 50. *Qualis debeat esse figura hostiæ consecrandæ?* R. §. 1. 361
Græci in majore hostia utuntur figura quadrangulari; in minoribus, etiam triangulari; sed latini in utrique utuntur orbiculari, de quibus docte discurrit Arcud. *in Concord. Occid. & Orient. Eccles. l.* 3. *c.* 38. & Card. Bona *Rer. liturg. l.* 1. *c.* 23. *n.* 11. Etque hic mos sub præcepto servandus in utraque Ecclesia. Magnitudo hostiæ quam sumit Sacerdos, apud latinos in diametro circiter tres pollices adæquat.

§. 2. Dian. March. Tann. Averf. *q.* 11. *sess.* 12. docent licitum 362
esse Missam legere cum parva hostia secluso scandalo, si desit major, etiamsi non sit necessitas celebrandi, sed sola devotio; si tamen habeat majorem consecratam, putant multi hanc posse elevari; ut vitetur admiratio populi. Quid facere debeat celebrans, quando advertit hostiam esse fractam, dixi *l.* 6. *p.* 1. *n.* 432.

Q. 51. *Quid circa Missale, & ritum celebrandi sit notandum?* 363
R. seqq. §. 1. Non est opus, ut Missale sit benedictum, si autem in necessitate celebrandi desit Missale, satis est, si Sacerdos aliquam missam in charta descriptam ante se habeat, Tamb. Gob. *t.* 3. *n.* 304. Lohn. *p.* 1. *t.* 3. §. 1. *n.* 6. aut ex memoria dicat Laym. Gob. Verj. *t.* 8. *a* 7. *n.* 6. Spor. *n.* 388. contra *Tann.*

§. 2. Si quis visu careat ad legendum missale, possit tamen 364
adhuc videre hostiam, & calicem, nec periculum sit amittendi particulas, aut irreverenter tractandi Sacramentum, dicere potest missam, quam de memoria sciat: nam non requiritur, ut quis missali utatur, sed tantum præcipitur, ut adsit in altari ad usum, si fit opus. Ut autem vitetur scandalum, debet Sacerdos talis omnia peragere cum missali, atque si videret. Gob. *n.* 302.

§. 3. Sacerdos v. g. Dominicanus, si fit in missione, debet 365
se accommodare Ritui Romano in legenda missa, saltem quoad illa, quæ exterius apparent, ut sit conformitas, & non turbetur populus, Verj. *art.* 13.

§. 4. Sacerdos Coloniæ beneficiatus, & residens, non potest 366
legere missam ex missali Trevirensi, potest tamen semper, & ubique uti Missali Romano tanquam matricis Ecclesiæ, Lefs. *in aucl. V. Horæ. Canon. Casu* 7.

§. 5. Sacerdos ritus Romani non potest nequidem in Ecclesia Re- 367
gularium uti missali talis Ordinis proprio, peccatque graviter, si celebret alio ritu quam suo, quem servare posset: Pasq. 207. Unde quamvis *Præp.* dicat peregrinantes posse celebrare juxta ritum, & consuetudinem Ecclesiæ, in qua sunt, tamen recte contradicunt Quarti *p.* 1. *t.* 14. *d.* 4. & Averf. *q.* 11. *sess.* 12. §. 10. quoad ritum proprium alicui Ordini, vel congregationi: hinc etiam missæ, quæ non sunt in missali communi vel tantum conceduntur certis Regularibus, vel in certis locis, non possunt ab aliis, vel alibi dici nequidem in Ecclesiis illorum Regularium, uti resolvit S. Congreg. 19. Nov. 1622. apud Gav. *p.* 3. *t.* 10. & Aversa §. *Quando* contra *Castrop.*

§. 6. Peregrinus, qui servat ritum Romanum, sive sæcularis, 368
sive regularis, licite utitur ritu, & missali Diœcesis, in qua reperitur, Con. Tamb. & alii communiter: Neque S. Pius V. revocavit Jus commune, quo potest advena se conformare consuetudini Diœcesis, quam transit.

§. 7. Missalia habentia in canone, *pro rege nostro*, sunt qui- 369
dem suspenda, & prohibita, attamen censuit doctus Casista prohibitionem illam in praxi non observari, & nunc supponi posse illa missalia cum auctoritate excussa, cum in Hispania, & Gallia licitum sit hoc addere, & uti ejusmodi missalibus. Viri autem probi, & docti etiam legunt, quamvis reperiatur, *pro Imperatore*, alium enim in Germania Regem non habemus: unde etiam circa missalia, quæ reperiuntur in pagis, & habent illud, *pro Rege nostro*, non videtur ulli faciendus scrupulus.

§. 8. Missale Gallico idiomate impressum est prohibitum hoc 370
decreto Alex. VII. Ad aures nostras ingenti cum animi mœrore pervenit, quod in regno Galliæ quidam perditionis filii in perniciem animarum novitatibus studentes, & Ecclesiasticas sanctiones, ac praxim contemnentes, ad eam nuper vesaniam pervenerint, ut missale Romanum latino idiomate longo tot sæculorum usu in Ecclesia probato conscriptum, ad Gallicam vulgarem linguam convertere, sicque conversum typis evulgare, & ad cujusvis ordinis, & sexus Personas transmittere ausi fuerint, & ita sacrosancti ritus majestatem latinis vocibus comprehensam dejicere, & proterere, ac sacrorum Mysteriorum dignitatem vulgo exponere temerario conatu tentaverint. Nos, quibus licet immeritis, vineæ Domini Sabaoth a Christo Salvatore nostro plantatæ, ejusque pretioso Sanguine irrigatæ cura demandata est, ut spinarum ejusmodi, quibus illa obrueretur, obviemus incremento, earumque, quantum in Deo possumus, radices succidamus, quemadmodum novitatem istam perpetui Ecclesiæ decoris deformatricem, inobedientiæ, temeritatis, audaciæ, seditionis, schismatis aliorumque plurium malorum facile productricem abhorremus, & detestamur, ita missale præfatum Gallico idiomate a quocumque conscriptum, vel in posterum alias quomodolibet conscribendum, & evulgandum, motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris perpetuo damnamus, reprobamus, & interdicimus, ac pro damnato, reprobato, & interdicto haberi volumus, ejusque impressionem, lectionem, & retentionem universis, & singulis utriusque sexus Christifidelibus cujuscumque gradus, ordinis, conditionis, dignitatis, honoris, & præeminentiæ, licet illis specialis, & individua mentio habenda foret, existant, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ ipso Jure incurrendæ, perpetuo prohibemus; mandantes quod statim, quicumque illud habuerint, vel in futurum quomodocumque habebunt, realiter, & cum effectu exhibeant, & tradant locorum Ordinariis, vel Inquisitoribus, qui nulla interposita mora exemplaria igne comburant, & comburi faciant, in contrarium facientibus non obstan-

obstantibus quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, sub Annulo Piscatoris die 12. Januarii 1661.

Attamen non videtur illicitum, si Controversista Catholicus faciat imprimi aliquam missam gallice, vel germanice redditam, ut hæreticis offendat in ea nihil contineri superstitionis, vel indebiti cultus.

371 *Q. 52. Quenam quotidie Missa legenda sit?* R. §. 1. Legenda est missa de die, seu concordans officio, prout a Rubricis præscribitur, nisi quis legere voluerit votivam, vel de *Requiem*, uti dicetur *a n.* 495. non nequidem votum de missa alia contra præscriptum Rubricæ legenda, neque promissio ob acceptum stipendium obligat, cum sit de aliquo non licito, aut saltem minus laudabili, Sennyei *de Missa n.* 161. Spor. 431. Nemo sacrum lucrentur prælentias, teneantur ad cantandam missam de die: Secluso tamen scandalo, vel contemptu venialiter tantum peccat, qui missam unius diei legit pro missa diei alterius, Suar. Laym. Lug. Dian. Tamb. Gob. *a n.* 702. Spor. *n.* 429.

372 §. 2. Quivis Sacerdos licite celebrat missam secundum publicum officium illius Ecclesiæ, in qua celebrat, quamvis discordet ab officio, quod ipse recitat, non tenetur autem talem missam legere, sed postea retinere conformem suo officio; estque melius, & pro communi ædificatione se conformare publico ritui Ecclesiæ, in qua celebrat, exceptis illis, de quibus in §. seq. Tamb. Quarti, Sennyei *num.* 155. Et quidem Capellanus monialium non utentium Breviario Romano, quo ipse utitur, debet ex missali Romano celebrare missam conformem Breviario monialium, vel saltem affinem, si non habeatur conformis, uti dicetur *num.* 376.

373 §. 2. Missas certis Religiosis concessas non possunt alii, qui ejus Religionis non sunt, legere, ut dictum est *n.* 367.

374 *Q. 53. De quo legi possit Missa, & speciatim, an legi possit de Sancto, de quo habentur Reliquiæ?* Resp. §. 1. De loquendo de eo legenda est missa, de quo fit officium, de quo autem fieri possit officium, colligi debet ex dictis *l.* 4. *an.* 1243. 1250. 1257. 1262.

375 §. 2. Castrop. Quintanadv. negant, Tamb. & alii cum Pasq. *q.* 277. dicunt, missam legi posse de Beatis necdum canonizatis, non tantum in die festo, sed etiam votivam per annum, sed plures cum Quarti, & Gob. *in Exper. t.* 3. *n.* 676. probabilius dicunt id licere tantum in die assignato, nec licere extra eum diem in missa alia addere commemorationem de tali Beato, uti nec Horas legere, secundum Decretum, quod retuli *l.* 3. *p.* 1. *n.* 18. & 19. Notat autem Gob. de martyribus Japonensibus posse missam legi in Ecclesiis Societatis eorum festo, quod ex Decreto S. Congreg. 25. Septemb. 1629. extensum est ad Sacerdotes etiam sæculares, uti habetur in novo Compendio *v. Festivitas* §. 2. Attamen nequidem nos obligari ad talem missam, notat Gob. *n.* 677. contra Tamb. quia Bullæ tantum habent, *concedimus, licentia, potestas, possit, &c.* nullum autem est verbum præceptivum. Potest tamen tale festum transferri, Gob. *in app. ad n.* 696. *litt. O. ubi litt. AA.* addit, nihilominus sibi Roma rescriptum esse, quod specialiter festum B. Stanislai nobis sit de præcepto, & non ad libitum. Posse autem hujus festo etiam Sacerdotes sæculares ad Ecclesias Societatis confluentes habere officium, & missam de B. Stanislao, habet Bulla Beatificationis, & Indultum Clementis X. 16. Augusti 1670. quod amplius explicatum est 30. Septemb. 1671. Et quoad missam idem est de festo B. Aloysii, uti habet Compendium privil. supra §. 1. Quandonam autem nobis liceat in septimana legere officium, & missam de S. Ignatio, dixi *l.* 4. *n.* 1248.

376 §. 3. Si moniales habeant officium de Beato Ordinis, potest Sacerdos illis legere missam de Beato eodem, sed ex missali Romano (1) de communi quamvis Introitus, Graduale, & Offertorium, quod chorus canit, discreparent, Silv. *p.* 2. *v. Missa casu* 3. Et 19. Nov. 1722. iterumque 9. Jun. 1668. emanavit hæc declaratio: *Qui celebrat Missam in aliqua Ecclesia Regularium, aut etiam Monialium, in qua fit de festo duplici habente missam propriam, quæ non sit concessa omnibus, missam quidem dicat de festo, sed cum missali Romano.* (2)

* (1) *La-Croixium hoc citat, & sequitur Emin. Lambertin. T.*
* 2. Edict. Bonon. p. 212. *addens in hanc rem Decretum S. C.* 20.
* *Novemb.* 1717. *a Clemente XI. approbatum*, licere in posterum
* tum Confessario, tum Cappellanis quarumcum que Monialium
* servitio addictis Missas Sanctorum, de quibus ipsæ recitant
* officium, celebrare, sed cum Missali Romano, & de commu-
* ni; non vero Missas proprias eorundem Sanctorum variis Or-
* dinibus a Sacra Congregatione concessas.

* (2) *Et* 20. *Novemb.* 1717. *apud Merattium in Indice T.* 1. *n.* 634.

577 §. 4. Potest legi missa de quovis Canonizato, quamvis necdum relato in Martyrologio; canonizatio autem differt a beatificatione partim accidentaliter, eo quod ad canonizationem adhibeantur plura examina, plures invocationes Spiritus Sancti, major pompa exterior; partim etiam veluti substantialiter, nam per beatificationem solum permittitur cultus publicus, & quidem cum multis restrictionibus, itaut nec liceat pro privata pietate inserere Litaniis. Per canonizationem vero definitur talem cultum sancto deberi ab omnibus, Gob. *in app.* 1. *ad n.* 696. *Litt. P. Q.* Omnes autem Sancti, quorum nomina exprimuntur in Martyrologio Romano, sunt canonizati, vel ab Ecclesia communi, vel a Papa, vel ab Episcopis, hinc potest de illis in festo legi missa, Gob. *nu.* 673.

378 §. 5. Quintanadv. & Gob. *n.* 679. dicunt quamlibet Ecclesiam posse (imo debere, si vera sint quæ habet Gob. *in App.* 2. *ad n.* 696. *Litt. EE. LL. RR.* quamvis aliter loquatur postea in *App.* 3. *Litt. O.*) singulis annis cum missa, & officio celebrare diem dedicationis suæ, etiamsi tantum sit benedicta, sed si consecrata sit, verum est fieri debere; si autem sit tantum benedicta, probabilius est cum Pasq. *n.* 271. nec debere nec posse fieri. Notant tamen communiter Auctores non posse sine consensu Sedis Apostolicæ diem consecrationis transferri, etiam ab Episcopo, qui consecravit, Gob. *Litt. M.* Si tamen alicubi facta sit talis translatio in alium diem, valet, & potest manere. Quid autem veniat nomine Ecclesiæ, & an etiam sacellum, explicat Gob. *in app.* 2. *Litt. CC. & seqq.* Quod si sint duæ Ecclesiæ, una nova, altera vetus, an hujus an illius dedicatio celebrari debeat, explicat in *App.* 3.

§. 6. De omni Sancto potest celebrari missa cum officio sub ritu duplici in ea Ecclesia, in qua habetur insignis reliquia, secundum dicta *l.* 4. *n.* 1250. 1260. Si autem non sit insignis reliquia dicunt aliqui posse haberi missam, & officium sub ritu semidupli- 379
ci, sed probabilius est oppositum: docet tamen Gob. *in App.* 4. *Litt. T.* Episcopum posse id concedere, maxime si dubium sit, an reliqua dici debeat insignis necne; insignis autem non dicuntur maxilla, auris, digitus, imo nec pes, secundum aliquos. Etsi reliquiæ in particulas diffractæ sint, dummodo partes sint iterum unitæ vinculo vel glutine, sufficit, Quart. Lohn. Gob. *Litt. H.* ubi *Litt. I.* citat *Neusser* contra se, merito dicentem nullas reliquias B. Virginis posse dici notabiles, cum totum Corpus illius sit assumptum in cœlum, vestes autem, & similia non censeantur insignis reliquia.

§. 7. Ad habendam missam, & officium ob reliquias, debet 380
locus, in quo sunt reliquiæ, esse Ecclesia, vel ejus lacristia, aut saltem vicinus locus ad Ecclesiam spectans, & non sufficit esse sacellum privatum alicujus Laici, Gob. *Litt. F.* sufficit autem esse ad hanc Ecclesiam deportatas, v. g. ob metum militum, quamvis ad aliam Ecclesiam spectent, Gob. supra, qui *Litt. G. & n.* 637. dicit Episcopum non posse dare potestatem circa diem legendi missam de aliquo Sancto titulari, præcise ratione insignis reliquiæ ad alium locum translatæ, præter missam, quæ festo talis Sancti legitur; sed contradicit *Neusser*, cujus sententiam etiam probabilem esse fatetur Gob.

§. 8. Non est obligatio legendi Missam, vel officium de San- 381
cto, cujus habetur insignis Reliquia, non enim dicitur debere, sed tantum posse legi, Neusser, Gob. *Litt. H.*

§. 9. Si festum Sancti, de quo habetur Reliquia, sit v. g. se- 382
cundæ classis, posse eo die ob Reliquias evehi ad altiorem ritum primæ classis, docent Quintanadv. Pasq. Gob. supra. Putat etiam *Neusser*, festum de Reliquia posse transferri, si Sanctus sit titularis, quia de eo ut titulari agendum est in die festi.

§. 10. Ut missa de Reliquiis, & officium haberi possit, præ- 383
requiritur, ut Ordinarius illas approbarit, sic enim habet decretum *l.* 4. *n.* 1250. relatum. Potest autem Ordinarius approbare extra Diœcesim existens, cum sit actus jurisdictionis non contentiosæ. Quod si saltem per decem annos culta fuerit talis Reliquia non requiretur alia approbatio. Neusl. Gob. *litt. G. & H.*

§. 11. Potest celebrari Missa, & officium de insignibus reliquiis 384
approbatis, etiamsi sint ita mistæ non approbatis, ut discerni nequeant, Bonac. Tertull. Neusl. Gob. *litt. H.*

Q. 54. Quid circa Ministrum sit addendum? R. seqq. §. 1. Laym. 385
l. 5. *t.* 5. *c.* 6. *n.* 13. & Spor. *n.* 390. non damnant eos, qui in Germania, maxime in pagis, ubi talis usus est, & toleratur, celebrant sine Ministro, qui respondere noverit. Putantque probabile aliqui apud Henao *n.* 1628. posse celebrari sine Ministro, si alias multis diebus etiam tantum serialibus omittere deberes Sacrificium: quod Suar. Lug. Con. Silv. Averl. *q.* 11. *s.* 9. Spor. *n.* 389. dicunt saltem de festo, si alias non audires Missam: Quod magis valet, ut Viaticum habeas pro moribundo.

§. 2. Si quis debeat se alere celebrando, potest tempore pestis 386
sine ministro celebrare, quando ab hoc esset periculum contagionis, Pasq. *q.* 340.

§. 3. Sot. Palud. & alii putant, Eremitam perpetuo posse ce- 387
lebrare sine ministro, & favet Pasq. *q.* 341. quia Ecclesia videtur id permittere propter perfectionem illius status: sed Suar. Tamb. & alii cum Averl. contradicunt, nullum enim pro eo reperitur privilegium, nec scitur de tali permissione Ecclesiæ.

§. 4. Silv. & Nugn. putant peccari tantum venialiter, si mu- 388
lier ministret ad altare, sed contradicunt alii cum Pasq. *q.* 342. qui *q.* 343. cum Gob. *n.* 394. Spor. *n.* 392. aliisque communiter dicit melius esse celebrare sine Ministro, quam permittere mulierem servire ad altare. Rationem dat Silv. *p.* 1. *v. Missa casu* 2. quia expresse prohibetur in Missali §. 10. de defectibus, & Cap. *Inhibendum, de cohab. Cler. & mulier.* ubi sic statuitur: *Prohibendum quoque est, ut nulla femina ad altare præsumat accedere, aut presbytero ministrare, & si mulier in Ecclesia tacere debeat, uti habetur* 1. *ad Corinth.* 14. *multo magis abstinere a ministerio altaris.* Idem prohibetur in Synodo Colon. 1662. pag. 89. contradicit tamen Verj. *t.* 8. *art.* 5. cum *Marcham*, dicens contrariam praxim, ut nempe feminæ ministrent, esse ita communem in missionibus, ut imprudentiæ foret eam condemnare; hinc absolute dicit melius fore legere ministrante femina quam nullo; sed Sporer quamvis non damnet omnes, ubi consuetudo est, tamen merito improbat, & reipsa hoc abrogandum esset.

§. 5. Filii ante ordinationem patris legitime nati possunt pa- 389
tri suo ordinato ministrare; prohibentur tamen sub mortali illud facere filii illegitime nati, nisi occultum esset, quia tum cessat indecentia, Pasq. *q.* 349.

§. 6. Errores ministri non sunt facile in Missa ipsa corrigendi, 390
nam corrigendo turbabit ordinem Missæ vel seipsum, vel circumstantes. Si tamen minister aliquid non respondeat, Sacerdos ipse suppleat dicendo, Gob. *t.* 3. *n.* 399. Quarti *q. proœm. s.* 2. *p.* 2. ubi docet rubricas circa ritus ab alio quam Sacerdote servandos esse solum directivas, nec obligare sub culpa. Addit Gob. *nu.* 402. si quis summo altari celebret, & minister omittat pulsum ad *Sanctus*, moneri posse, ut quærat campanulam; si autem sub elevatione negligat pulsare, dissimulandum esse, quia tum admonere esset seipsum turbare in Sanctissimo mysterio.

§. 7. Illi, qui instruuntur pro ministratione missæ, admonen- 391
di sunt, ut qua voce Sacerdos celebrat ipsi æque alta respondeant. Item ut integre dicant ea, quæ ab ipsis dicenda sunt, sæpe enim misere truncant exprimendo tantum prima, & ultima verba, ac delinquunt etiam Sacerdotes, qui antequam minister edixerit sua, præripiunt verba ante finem, nimium properando.

Q. 55. Quid addendum sit circa lumen? R. seqq. §. 1. Qui sine 392
necessitate, vel causa adhibet unicum tantum lumen, peccat tantum

tum venialiter, *Bassæus*: Estque etiam probabile cum Pasq. *q.* 725. quamvis plures probabilius contradicant, quod in gravi necessitate celebrari possit sine ullo lumine, quia non est secundum se necessarium ob reverentiam, sed tantum ex præcepto Ecclesiæ, a quo excusat gravis necessitas. Et quia sæpe fit, ut quando pueri inserviunt, obliviscantur accendere candelas, Sacerdos bene facit, si ad hoc se assuefacit, ut ante missam, quando duo posuit missale, & redit ad medium, attendat, an candelæ ardeant; item an in altari sit Crux, quandoque enim etiam hanc non reposuerunt æditui.

393 §. 2. Si missa fit cœpta cum lumine, & perducta post offertorium, quamvis adhuc sit ante consecrationem, si utrumque lumen extinguatur, nec possit reaccendi, probabilius est cum Lugone, Leandro, Gob. *t.* 3. *n.* 292. Spor. *n.* 381. contra Fagund. missam esse continuandam, quia carentia luminis est minus incommodum, quam talis abruptio.

394 §. 3. Si inter celebrandum una candela extinguatur, non est sistendum, sed monito ministro, ut reaccendat, pergendum, quia continuatio sine isto lumine est minus incommodum quam illa interruptio. E contra si utraque candela extinguatur, & possit reaccendi, sed non statim, Quintanadv. putat non esse sistendum, sed pergendum, dummodo ad altare ardeat lampas olei, si autem hæc desit, dicit ante confecrationem esse expectandum etiam ad mediam horam, post confecrationem autem nequidem ad quadrantem. Si vero statim possint reaccendi, sive lampas ibi ardeat sive non, Pasq. putat melius esse pergere, quia continuatio missæ est de essentia intrinseca, quæ magis curari debet, quam extrinseca decentia luminis.

395 §. 4. Quando lumen ex cera haberi potest, veniale tantum est adhiberi ex alia materia. Sebum tamen in defectu ceræ præferri debet oleo, Pasq. *q.* 726. 728. Quod si sebaceæ tantum candelæ haberi possint, Gob. 291. & alii docent, licite posse celebrari etiam ex sola devotione.

396 §. 5. Profana candelabra possunt in Missa adhiberi. Quod si desint candelabra, satis est adesse lumen quia candelabra requiruntur non ratione sui, sed ob lumen, Pasq. *q.* 721.

397 §. 6. Nequidem est veniale lumine extincto recitare Evangelium S. Joannis, probabile enim est non esse partem missæ, cum dicatur post, *Ite Missa est*, Quarti, & alii. Oppositum tamen etiam est probabile, hinc sub veniali requiritur saltem unum lumen.

398 §. 7. Quando distribuitur Communio, sub veniale ardere debet lumen, ut dictum est *p.* 1. *n.* 489. Nullum tamen est peccatum non accendere specialem candelam post Sanctus, vel sub elevatione, Sporer *n.* 384.

399 *Q. 56. An licitum sit celebrare sine calceis, cum pileolo, sisto capillitio, baculo, annulo?* R. §. 1. Rubrica præscribit, ut celebrans sit calceatus. Non esset tamen mortale celebrare nudis pedibus, Bon. Averl. *qu.* 11. *s.* 13. §. 7. contra Silv. Imo nec veniale urgente necessitate, vel rationabili causa, Pasq. *q.* 824. Gob. *t.* 3. *n.* 389. Spor. *n.* 416. Et sufficit esse indutum crepidis.

400 §. 2. Celebrans debet esse capite nudus, *cap. Nullus Episcopus, De consecr. dist.* 1. Putat tamen Ledesma non fore mortale legere tecto capite, quod Diana & Spor. putant probabile, aliquali tantum causa subsistente. Silv. autem dicit ex rationabili causa esse licitum, hinc Vasq. dicit omnes Sacerdotes, etiam Religiosos, in Polonia tegere caput usque ad confecrationem, ad quod Suar. Fill. Rodr. Laym. Bon. & alii cum Spor. requirunt licentiam Episcopi, vel Prælati, sed Gav. Averla §. *Tandem*, & alii dicunt neminem jam posse ad hoc dare licentiam præter Papam. Apud Chinenses tamen licitum est tecto capite, quia detegere est probrosum, & tegere est signum honoris. Præposf. Tamb. Verj. Quod si quis apud nos omnino sine gravi incommodo non posset aliter celebrare, tegere posset usque ad Confecrationem, & rursum post Communionem peractam. Nav. Dicast. Gob. *n.* 383. In dubio tamen de sufficientia causæ, dicit Verj. solum Papam posse dispensare, nam in missali jussu Urb. VIII. reformato sic habetur, *Nemo audeat uti pileolo in celebratione Missæ sine expressa licentia Sedis Apostolicæ, non obstante quacumque contraria consuetudine.* (1)

* (1) *Vide Decretum S. R. C.* 159.

401 §. 3. Verj. *t.* 8. *art.* 8. dicit peccari mortaliter, si celebretur cum capillitio ficto, sive parruca, sed de hoc dubitat Pasq. *q.* 832. afferrque rationes pro eo, quod liceat in casu necessitatis vel rationabilis causæ, quia cum tali capillitio salvatur honor exterior nam quisque ita tectus loquitur cum Rege, vel Cæsare. Quidquid sit de ratione ista, saltem hoc jam est prohibitum per Innoc. XI. cujus decretum in hac Diœcesi Colonensi sic promulgatum est.

Cum informato non ita pridem, & consulto S. D. N. Papa Inn. XI. super rationibus, & motivis, quare usus comarum adscititiarum in hisce rigidioribus partibus saltem apud illos, qui de S. Sedis Apostolicæ, seu Legatorum ejus, aut Episcoporum Diœcesanorum, vel Vicariorum eorumdem licentia longo temporis intervallo illis usi, iisdem sine præsenti valetudinis discrimine deinceps carere non posse dignoscerentur, modo & forma juxta Edictum sub 14. Mensis Decembris anni novissime lapsi præscriptis tolerandus videretur, ejusdem suæ Sanctitatis hic residente Legato Illustr. & Rev. Archiepiscopo Damasceno renuntiatum fuerit, *non esse mentem Sanctitatis suæ, quod Nuntiis Apostolicis, aut Episcopis liceat licentiam facerdotibus concedere ejusmodi comas in actu celebrationis gestandi*. Hinc justissimis sanctiss. Patris nostri monitis devotissime in omnibus obsequendo, revocatis cum hoc quibuscumque alias etiam post emanatum præfatum Edictum obtentis licentiis, aut concessionibus, seu earum declarationibus, monentur omnes, & singuli harum tenore serio, ac paterne in Domino, ut memores humiliratis, & reverentiæ tam tremendo mysterio debitæ, Sacrificio Missæ, aut altari Dei nonisi detecto, ac nudato capite assistere præsumant, idque sub pœna suspensionis a divinis officiis, aliisque juxta superius Edictum, cujus tenor in reliquis quoque quoad vestium prohibitarum, annulorum, comæ & coronæ etiam Sub & Diaconalibus Ordinibus proportionatæ gestationem exactius, quam hactenus ubique observabitur. Signatum Coloniæ die 21. Martii 1689.

Joannes Henricus Anethan Episc. Hierap. Suffrag. & Vicarius Generalis Coloniensis (2)

Non obstantibus illis, (3) videmus quotidie Sacerdotes celebrantes in capillitio ficto, qui putant se per hoc satisfacere conscientiæ, si ita celebrent habito judicio unius, vel alterius prudentis medici, quod aliter non possint absque periculo gravis incommodi.

* (2) *Vide Benedictum XIV.* de Syn. Dioeœ. *l.* 7. *c.* 69. *n.* 5.

* (3) *Non ea solum obstant, sed Decretum S. R. C.* 3. *Aug.* 1652. *quod infra dabitur, & Concilium Romanum Benedicti XIII. tit.* 16. *cap.* 3.

§. 4. Potest quis uti baculo, si ita sit debilis, ut non possit 402
celebrare, nisi quandoque illi innixus, nulla enim lex, vel consuetudo vim legis obtinens id prohibet, Vasq. Dicast. Gob. *n.* 385. addens *n.* 745. si quis ita vertigine laboret, ut nequeat itare, nisi altari innitatur utraque manu, vel alteratro brachio aut cubito, posse nihilominus privatim celebrare, non autem publice, nisi ex necessitate.

§. 5. Usus annuli (4) in missa prohibitus est a S. Greg. Proto- 403
notaris non participantibus speciale privilegium, item quibusvis Doctoribus, & Canonicis Cathedralibus, etiam in dignitate constitutis, Gav. *p.* 2. *t.* 1. *n.* 6. Et hæc prohibitio renovata est in Syn. Colon. anno 1662. pag. 89. etiam respectu Præpositorum, Archi-Diaconorum, Decanorum. Vide tamen dicenda *n.* 2075.

* (4) *Idem dicendum de instrumento argenteo, quod* Bugia *dicimus, etiam respectu Protonotariorum Apostolicorum, ex Decreto*
* *Sacræ Congreg.* 20. *Septemb.* 1659. & 28. *Aug.* 1734. *apud Lambert. T.* 2. Edict. Bonon. *p.* 206. & *seqq. Ad quos spectat*
* *hujusce instrumenti usus in Sacro eadem statuit Sacra Rituum*
* *Congregatio an.* 1734.

Q. 57. Quid circa campanulam in Missa, & campanas templi 404
sit notandum? R. Seqq. §. 1. Campanula in Missa non benedicitur. Et illa non datur signum tempore concionis, nec nisi ad Sanctus, & utramque elevationem. (5)

* (5) *Ex Decreto autem S. R. C.* 1. *Martii* 1681. in Procesionibus Candelarum, Palmarum, & similium, quæ fiunt per
* Ecclesias sine SS. Sacramento, non est pulsanda campanula ad
* elevationem SS. Corporis Christi in Missa privata: quod si
* pulsetur, & advertatur elevatio, tunc genuflectendum est a
* transeuntibus utroque genu ante Altare, ubi Missa celebratur.

§. 2. Docet Silv. p. 1. *v. Campana*, non esse licitum uti cam- 405
panis benedictis ad monendum populum de re profana, *v.* gr. quod malefactor sit educendus ad supplicium, quia videtur indecens rem sacram adhiberi ad usum profanum; sed necessitas excusat, si desit alius modus manifestandi aliquid populo, hinc passim fit, ut pulsetur campana in signum inchoandi, vel finiendi laboris pro vindemia, item signum orti incendii, adventantium militum, &c.

§. 3. Averla *q.* 11. *s.* 13. §. 6. docet Abbates Pontificalia exer- 406
centes habere facultatem benedicendi campanas etiam pro Ecclesiis extraneis, uti de aliis sacris vasis dictum est *n.* 353. Et cum eis benedicendis interveniat unctio sacri chrismatis, notant communiter Auctores solum Papam id posse committere alteri non Episcopo. Dicitur tamen esse praxis in Colonensi, & Trevirensi Archidiœcesibus, ut committatur etiam Superioribus Ordinum mendicantium, & Societatis JESU, quamvis eam praxim hactenus sequi noluerint in Diœcesi Monasteriensi in Vestphalia: sed sub annum 1704. recurrerunt ad Nuntium Apostolicum, qui eam facultatem ad tempus dedit Vicario generali, dum visitans obiret Diœcesim. De ritu benedicendi campanas videri potest Rayn. *in Heteroclit. Tom.* 15. *part.* 2. *s.* 2. *punct.* 7.

Q. 58. Quid universim notandum sit circa Rubricas? R. seqq. 407
§. 1. Rubricæ sunt aliquæ ordinationes, seu directiones Ecclesiæ, secundum quas aliqua sunt agenda, & quia rubro charactere sæpe scribuntur, dicuntur Rubricæ.

§. 2. Rubricæ, quæ sunt circa aliquid ad valorem Sacrificii 408
requisitum, sunt præceptivæ, & graviter obligant, uti & illæ, quæ graviter præcipiunt, aut expresse dicuntur esse observandæ sub mortali. E contra multæ ex aliis obligant sub veniali tantum, quando nempe non imponitur grave præceptum, neque materia est adeo gravis, speciatim tamen ordinant aliquid quod ad debitam reverentiam spectat. Præterea etiam illæ sunt præceptivæ, de quibus dubitatur, an sub mortali obligent.

§. 3. Gav. putat dubium esse, an Rubricæ sequentes sint præ- 409
ceptivæ, an tantum directivæ, nempe de principio auroræ, & fine meridiei pro missa legenda, de Cruce in altari, de pedibus calceandis, de veste talari, de pileoli usu concedendo extra canonem, de orationibus ad vestes, & post Missam, de Missa privata ad arbitrium sine causa, de Missa non approbata, nisi pro quibusdam Ecclesiis, de votivis, vel *Requiem* diebus prohibitis de orationibus additis ex devotione, de his enim omnibus DD. utrinque disputant, sed quidquid de illis omnibus tenendum sit, dictum est vel dicetur per decursum.

§. 4. Quamvis Rubrica aliqua non sit præceptiva, sed dire- 410
ctiva tantum, putat tamen probabiliter *Quarti* contra Tamb. & Gob. *in Exp. t.* 3. *nu.* 737. si absque causa non observetur peccari venialiter, quia est neglectus temerarius rei merito observandæ, & deordinatio a communi sine rationabili causa, quod videtur esse saltem venialiter malum.

§. 5. Quamvis contemneretur observatio Rubricæ, quia nem- 411
pe levis est, ideoque etiam quamvis contemneretur ceremoniæ levitas, adhuc esset veniale tantum, Sot. Laym. Tamb. Gob. *nu.* 738. Mortale tamen esset contemnere potestatem Ecclesiæ, vel Papæ, aut alterius Superioris hoc disponentis, ut dictum est *l.* 1. *nu.* 242.

Q. 59. Quid notandum sit circa lotionem manuum, orationes 412
ante, & post Missam, vel inter induendum dicendas? R. seqq. §. 1. Manuum lotionem sub veniali præmittendam esse docent multi

* In Altaribus, quæ per Ecclesias erecta sunt, & in quibus Sacrum fieri consuevit, præter majorem Tabulam, quæ vel depictam, vel incisam exhibet imaginem Sancti, in cujus nomen, & memoriam Altare consecratum est, adjungi cœpit alia minor Tabula, in qua vel coloribus exprimitur, vel ære, ligno, aut marmore inciditur effigies alterius Sancti, itaut Crux auferatur, quæ juxta Rubricas, inter Candelabra collocari debet: cum vero neminem lateat, rem Divinam conficri non posse, nisi Crux cum Immagine Sanctissimi Crucifixi super Altari constituatur, hinc minori Tabulæ superadditur exiguus adeo Crucifixus, ut neque Presbyteri celebrantis oculis facile occurrat, neque ab ullo alio distingui ferme possit, nisi hic diligenter perscrutetur, utrum super Altari revera Crucifixi Imago proposita fuerit.

* Equidem non improbamus, quod idem Altare in plurium Sanctorum nomen, ac memoriam dedicetur, quodve in majori tabula aut unus tantum, aut plures etiam Sancti pingantur, vel denique, quod alia minor Tabula collocetur inferior, aut alio quocumque modo, ubi unus, vel plures Sancti Fidelium venerationi proponantur. Illud permittere nullatenus possumus, quod Missæ Sacrificium in his Altaribus celebretur, quæ careant Imagine Crucifixi, vel ipsa incommode statuatur ante Presbyterum celebrantem, vel ita tenuis & exigua sit, ut ipsius Sacerdotis & Populi assistentis oculos pene effugiat: Id enim alienum est a legibus, & Institutis Ecclesiæ, quæ in Rubricis, aliisque Ecclesiasticis Sanctionibus continentur: Id etiam maxime contrarium est Sacræ antiquitati, & Ecclesiarum, etiam Orientalium, consuetudini; ita ut certissimum sit violari Leges Ecclesiæ, si exigua solum Imago Crucifixi præfigatur minori Tabulæ, vel Statuæ Sancti, qui superadditur, ut illum Fideles venerentur.

* In Rubricis Missalis tit. de præparatione Altaris, & ornamentorum ejusdem, hæc leguntur: super Altare collocetur Crux in medio, & candelabra saltem duo cum Candelis accensis hinc & inde in utroque ejus latere. In Romano Pontificali titul. de consecratione electi in Episcopum; cum sermo est de Altari, ubi consecrandus Episcopus Sacrum operatur usque ad Offertorium, quo peracto Missæ Sacrificium prosequitur in alio Altari, ubi Episcopus consecrans rem Divinam facit; in eo, inquam, Pontificali hæc habentur: In Capella vero minore pro Electo, quæ a Majore debet esse distincta, addatur Altare cum Cruce, & duobus Candelabris. Cæremoniale autem Episcoporum postquam lib. 1. cap. 12. commemoravit Candelabra, & candelas, hæc addit: In quorum medio collocabitur Crux ex eodem metallo, & opere, prærupta, itaut pes Crucis æquet altitudinem vicinorum Candelabrorum, & Crux ipsa tota Candelabris superemineat, cum Imagine Sanctissimi Crucifixi versa ad anteriorem Altaris faciem.

* Nos ipsi verba fecimus de hoc veteri ritu collocandæ Crucis in Altari, cum Sacrum peragitur, in nostris Commentariis de Sacrificio Missæ, quæ Italico Sermone a Nobis confecta fuerunt part. 4. Sect. 1. num. 17. ac sequentibus: Plura deinde addidimus Sect. 1. §. 18. & 19. cum ipsa latine reddita lucem iterum publicam adspexerunt. His etiam adjungimus, ob vetustatem præsertim hujusce ritus, tantam venerationem, cultumque semper exhibitum fuisse Cruci, quæ in medio Altari collocatur, cum Missæ Sacrificium conficitur, ut Novatores ipsi magis infensi, illum de medio auferre pertimuerint, cum suam cœnam instituunt: hæc testatur Gretserus in suo Tractatu de Cruce cap. 23. tom. 1. ejus editionis, quæ postremo typis vulgata fuit.

* Si vero disciplinam Orientalium inspiciamus, Græcis in more positum est, ut ad Portam Regiam Sanctuarii utroque latere Imagines Christi Domini, ac Beatæ Virginis, & super Altari Cucem una cum Libro Sanctorum Evangeliorum constituant: In Lyturgia vero Copto-Abraica, quæ desumpta ex manuscriptis Codicibus Vaticanis impressa fuit anno 1736. in Collegio Urbano de Propaganda Fide pag. 33. indicitur Sacerdoti celebranti, ut Benedictionem cum Cruce Populo impertiat, eam deinde osculetur, ac Diacono tradat, qui ipsam super Altari collocat: Postremo Ritus Syriacus Maronitarum eadem prorsus decernit, quæ in Rubricis Romani Missalis præscribi superius indicavimus. Nam Patriarcha Stephanus lib. 3. tract. 2. sect. 4. ita scriptum reliquit: Mos iste in omnibus Ecclesiis inolevit, ut super Altaris gradum salutiferæ Crucis vexillum collocetur. In Synodo etiam Nationali, quæ coacta fuit anno 1736. in Monte Libano, quam Litteris Apostolicis Nos ipsi confirmavimus, par. 2. cap. 13. de Sacrosancto Missæ Sacrificio can. 8. ita sancitum est: super Altare collocetur Crux in medio, & Candelabra saltem duo cum candelis accensis hinc & inde in utroque ejus latere.

* Scriptores, qui Sacros Ritus explicarunt, nonnullas disputationes instituunt; ac primo, utrum satis sit nudam Crucem in Altari statuere; an Imago Crucifixi addenda simul videatur. Equidem Rubricæ Missalis solam Crucem commemorant. Cum tamen cæremoniale Episcoporum Crucem una, & Crucifixum nominet, idque communi Ecclesiæ consuetudini consentaneum sit, hanc ideo sententiam probandam nemo sapiens dubitabit. Ita sentiunt Gavantus, Claudius Lacroix, qui lib. 6. par. 2. de Sacrificio Missæ num. 318. fatetur, ob veterem communemque usum, sine imagine Crucifixi, quæ pendeat e Cruce, rem Divinam fieri non posse, nisi necessitas intervenerit: & profecto initio Ecclesiæ, cum Fideles concitare ad furorem Gentiles magnopere timerent, si Christum Crucifixum publice adorandum proponerent; Crucem tamen pluribus modis exornatam palam exponebant, atque incisum, vel depictum Cruci apponebant Agnum, qui Typus amantissimi Salvatoris semper habitus est, ut eo saltem modo Crucifixi imaginem exhiberent: id conspicitur adhuc in nonnullis hujus Civitatis Ecclesiis, & testimonio etiam Magrii comprobatur in ejus Hierolexico, in vocabulo CRUX.

* Secundo loco inquiritur, utrum Crucifixus pendens e Cruce debeat in Altari constitui, etiam si Salvator noster Crucifixus in majori Tabula Altaris depictus, aut cælatus appareat. Gavantus id quidem probat; alii vero necessarium id minime arbitrantur, dummodo tamen Crucifixus in majori Tabula vel pictus, vel cælatus, primum locum obtineat præ cæteris omnibus, quæ in eadem Tabula exprimuntur. Ita censent Paqualigus de Sacrificio Missæ quæst. 716. Quartus ad Rubricas Missalis par. 1. tit. 20. dub. 10. & Gribaldus de Sacramentis in tract. 5. de Sacrificio Missæ cap. 9. dub. 2. n. 20. Huic pariter sententiæ se conformavit Congregatio Sacrorum Rituum, uti constat ex responsione, quam ipsa promulgavit anno 1663. & quam Meratus recenset tom. 1. tit. 20. de præparatione Altaris num. 6. & in Indice Decretorum eodem tomo par. 2.

* Tertio loco quæritur, utrum Crucifixus in Altari collocari debeat, cum Sacrificium Missæ in eo conficitur Altari, ubi positum est Tabernaculum, in quo Pyxis cum Sacris Particulis continetur; cum præsertim eidem Tabernaculo parva Crux cum imagine Salvatoris Crucifixi semper præfigatur. Equidem in Cæremoniali Episcoporum hæc habentur. Non incongruum, sed maxime decens est, ut in Altari, ubi Sanctissimum Sacramentum est, Missæ non celebrentur, quod antiquitus observatum esse credimus: in veteri cæremoniali, cum Clemens VIII. Pontificatum gereret, ita legebatur, quod antiquitus observatum esse videmus. Attamen id prorsus difficile nonnullis videtur, ob eam causam, quod, ut ipsi argumentantur, cum unicum Altare in veteribus Templis exstrui soleret, aut divina Eucharistia in eis conservata non fuisset, aut nullum Missæ Sacrificium in eis esset institutum: Aliter vero sentiunt ii, quibus cognitum perspectumque est, eum morem fuisse antiquitus, ut Sacra Eucharistia in Ecclesiæ Sacrario servaretur, vel in decenti Armario, quod parieti configebatur, uti nunc etiam perspicimus in Basilica Sanctæ Crucis in Jerusalem: Idem perpendit Mabillon in Museo Italico tom. 1. pag. 89. ac tom. 2. pag. 139. At quod in præsenti ingerit difficultatem, nec ullum ab examine propositæ controversiæ liberum facit, illud est, quod juxta vigentem disciplinam, sacra Eucharistia conservatur in Tabernaculo, quod est positum super uno ex Altaribus Ecclesiæ, & quod in eo passim Missa celebratur; cum, sedulo perpenso Cæremoniali textu deprehensum sit, eum prædictæ celebrationi absolute non obstare; uti Christianus Lupus expendit tom. 11. recentioris editionis in Dissertatione de Sacris Processionibus pag. 356. Hanc itaque controversiam quam alias Nos ipsi expenderemus in supracitatis commentariis de Sacrificio Missæ part. 4. sess. 1. num. 18. illorum sententiam probavimus, qui existimant Crucifixum inter Candelabra stati debere, neque parvam Crucem, quæ Tabernaculo præfigitur, satis esse, ne Rubrica violetur, quemadmodum inferius explicabimus. Idemque censuit Congregatio Sacrorum Rituum anno 1663. uti perspicitur ex Indice Decretorum, quem Meratus exhibuit par. 2. tom. 1. num. 400. ubi hæc leguntur verba: Crux parva cum Imagine Crucifixi posita super Tabernaculum in quo asservatur inclusum Sanctissimum Sacramentum in Altari, non est sufficiens in Missa, sed poni debet alia Crux in medio Candelabrorum.

* Quarto loco disputatur, utrum Crucifixus inter Candelabra collocandus videatur, cum Sacrum peragitur in eo Altari, ubi Divina Eucharistia non includitur Tabernaculo, sed publice Fidelium venerationi exponitur. Id necessarium esse putavit Sacrorum Rituum Congregatio die 14. Maji anni 1707. Hoc enim petitum fuerat: An super Altare, in quo Sanctissimum Sacramentum expositum est, Crux de more collocari debeat. Sic autem responsum est: Numquam omittendam Crucis cum Imagine Crucifixi apposita collocationem. Porro quum Nos ipsi tunc in minoribus constituti coadjutorem Promotoris Fidei gerentes, ipsius loco eidem Congregationi præsentes adfuerimus adhuc memoria retinemus, in illa sententia ferenda varia fuisse ac discrepantia suffragia cautumque deinde fuisse, ne ipsa sententia in lucem ederetur. Itaque res iterum deducta est in examen initio Pontificatus Nostri die 2. Septembris anno 1741. in eadem Congregatione Sacrorum Rituum, quæ postquam omnia diligenter accurateque perpendit, decrevit, ut quælibet Ecclesia morem & institutum, quod antea servaverat, in posterum quoque retineret. Et quidem pro Cruce ab Altari removenda, dum Missa in eo celebratur, & super eo publicæ venerationi Eucharistia exposita est, parum urget, quod nonnulli asserunt, indecens esse, ut Christi imago in eo loco sit, in quo Christus ipse sub specie panis realiter præsens est, & ab omnibus sub eadem specie panis videtur: id quippe prorsus contingit, quoties Sacerdos in quolibet Altari rem Divinam faciens, materiam Eucharistiæ consecravit; nec enim Ecclesia unquam decernendum putavit, ut peracta consecratione, Crux ab Altari removeatur. Quemadmodum nec asserentibus Crucem necessario esse debere in Altari, in quo expositum est Sacramentum publicæ venerationi, si in eo Missa celebretur, quidquam prodesse potest, quod in publica Eucharistiæ expositione significetur triumphus, & gloria Salvatoris, in Missæ autem Sacrificio ejusdem mors repræsentetur; cum Ecclesia, tam in actione Missæ in qua Eucharistia consecratur, quam in conclusione precum, quæ coram eadem jam consecrata & Fidelium venerationi palam exposita recitantur, una eadem collecta æque utatur, quam S. Thomas Aquinas confecit, nimirum: Deus, qui nobis sub Sacramento mirabilis passionis tuæ memoriam reliquisti, tribue, quæsumus, ita nos Corporis & Sanguinis tui Sacra Mysteria venerari, ut redemptionis tuæ (hoc est passio-

* passionis, ac mortis) fructum in nobis jugiter sentiamus. * Quæ cum ita se habeant, Rituumque Interpretes & Scriptores, ob ea, quæ mox relata sunt, in varias abierint sententias, satis commendari non possunt ea, quæ prudenter, sapienterque decreta fuerunt a prædicta Sacrorum Rituum Congregatione nempe, ut quælibet Ecclesia vel Diœcesis suam retineat consuetudinem: ita ut nihil immuteturin ea Diœcesi, ubi * Crux in Altari constitui soleat, dum Missa celebratur, etiamsi Sacra Eucharistia publice prostet: neque nova disciplina excitetur in ea Diœcesi, ubi contraria hujusce rei consuetudo * jampridem invaluerit.

* Hæc omnia diligenter exposuimus, non quidem, ut hac de re plenum justumque tractatum adornaremus, sed ut ex eis cognitum esset atque perspectum, quam alienum sit a Sacris Ritibus id, quod plures temere & inconsulto peregerunt, nempe ut sacrum facerent ad Altaria, in quibus Crux haud prominet inter Candelabra; sed exiguus tantum Crucifixus præfigatur Tabulæ alicujus Sancti, qui vel depictus, aut cælatus majori Tabulæ Altaris adjungi consuevit.

* Si etenim, juxta Rubricas Missalis, Crux inter candelabra statuenda est; si, juxta cæremoniale Episcoporum, Crux ipsa cum Imagine Crucifixi candelabris supereminere debet; si juxta sensum Congregationis Sacrorum Rituum, non satis esse judicatur exiguus Crucifixus Tabernaculo infixus, cum Missa celebratur ad Altare, ubi Pyxis cum Sacris Particulis in Tabernaculo includitur; si in præsenti non agitur de Altari, in cujus Tabula Imago Salvatoris Crucifixi primo loco Fidelibus exhibeatur; nec minus de Altari, in quo Sacra Eucharistia publice adoranda propolita sit; nemo est, qui non videat, praxim, de qua agitur, recenter inductam, proprioque marte a privatis personis usurpatam, ex supradictis dicendam esse omnino improbatam, eoque magis, cum ex exiguo Crucifixo, qui præfigitur Tabulæ ejus Sancti, qui Altari superadditur, ea profecto utilitas non consequitur, quam proponit Ecclesia, dum Crucem inter candelabra collocandam decernit. De hac re præclarissimus Vir Cardinalis Bona ita scriptum reliquit Rerum Liturgicarum lib. 1. cap. 25. num. 8. Ab aspectu siquidem Crucis Sacerdoti celebranti Passio Christi in memoriam revocatur, cujus Passionis viva Imago, & realis repræsentatio hoc sacrificium est, mortem cruentam Salvatoris nostri incruente exprimens, tanquam idem Sacrificium, quod in Cruce oblatum est, quamvis diverso modo offeratur: His postremis verbis indicatur orthodoxa doctrina, quam Tridentina Synodus declaravit sess. 22. de Sacrificio Missæ cap. 2.

* Itaque, vos omnes, Venerabiles Fratres, ad quos hæc Apostolica scripta dirigimus, curam magnopere impendite, ne vestras in Diœcesis irrepat consuetudo, quam superius explicavimus; quod si jam ipsa invaluerit, humanitatem prius, ac deinde severitatem, si opus fuerit, adhibentes, illam penitus convellite. De Sacrificio Missæ res agitur, ideoque nemo vestrum ignorat, a Tridentino Concilio eam tribui auctoritatem Episcopis, & Ordinariis locorum, ut etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegati corrigere valeant pravas consuetudines, quæ Ritui Missæ celebrandæ adversantur: Ita clare desumitur sess. 22. in Decreto de observandis, & evitandis in celebratione Missæ. Neque vos latet, nullum esse privilegium, aut immunitatem, quæ delinquentibus in hac re suffragari possit, ut vestra auctoritate, pœnisque per Vos irrogatis vindicentur: Idem sæpius confirmavit Sacra Congregatio Tridentini Concilii interpres, Decreto inhærens ejusdem Synodi, quod paulo ante memoravimus: Id Fagnanus testatur ad cap. Grave, num. 46. de Officio Ordinarii, his verbis: Et generaliter hoc Decretum (de quo superius dictum est) censuit Sacra Congregatio comprehendere etiam Regulares, quantumvis exemptos, eosque ea omnia, quæ ab Ordinariis locorum circa observanda, & evitanda in Missarum celebratione statuta fuerint, omnino servare teneri, ad idque etiam pœnis, & censuris Ecclesiasticis ab iisdem Ordinariis cogi & compelli posse. Nos quidem his Litteris eandem auctoritatem, qua jam præditi estis, iterum Vobis confirmamus. Illud monendum superest, eam Nobis mentem haud esse, ut Imagines Sanctorum, quæ majori Tabulæ Altaris superadditæ sunt, de medio auferatis, quum fortasse defuturi non essent invidi, qui ut pietati vestræ maculam inmurerent, in vulgus disseminarent, Vos nulla duci religione in eum Sanctum, cujus Imaginem Fidelium venerationi subducitis: Illud Vobis præcipimus, ut nullo modo patiamini rem Divinam fieri ad hujusmodi Altaria, nisi Crucifixus inter candelabra ita promineat, ut Sacerdos celebrans, ac Populus Sacrificio assistens eundem Crucifixum facile, & commode intueri possint; quod evenire nequit, si exigua solum Crux minori Tabulæ defixa fidelibus exhibeatur. Si ejusmodi corruptela in Diœcesim non valde propagata est, facile extingui poterit, si privatim Regulares, aut Sæculares Ecclesiarum superiores de hac re moneantur; sin autem late per Diœcesim invaluerit, tunc a Vobis Edictum necessario promulgandum erit, quod his nostris litteris conformetur. Plura scribere Vobis prætermittimus, quos prudentiæ, ac doctrinæ laude satis præstantes existimamus: Auctoritatem nostram, ut rem perficiatis, & quoties opus fuerit, Vobis petentibus nunquam defuturam pro certo habeatis. Interim Fraternitatibus vestris, & Populis curæ vestræ commendatis Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur.

* Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die XVI. Julii MDCCXLVI. Pontificatus Nostri Anno sexto.

320 §. 3. Melius est etiam ex sola devotione celebrare sine omni Cruce, quam ob defectum Crucis non celebrare, Vasq. Pagund. Gob. *t. 3. num.* 296. Pasq. *q.* 717. Sporer *num.* 386. nam communis, & probabilior sententia est ad summam sub veniali requiri Crucem, Suar. *de Euch. d.* 81. *sess.* 6. Vasq. Lugo, Villal. Bon. Busemb. Quarti *p.* 1. *t.* 20. *dub.* 10. Dian. *par.* 1. *t.* 14. *R.* 28. Sporer supra, quia ubi non constat, non sunt inducendæ obligationes sub mortali, S. Thom. Suar. aliique cum Dian. *p.* 10. *t.* 12. *R.* 57. In tali autem casu obligationis venialis tantum excusat impotentia habendi.

§. 4. Si Venerabile sit expositum, non est opus Cruce, secundum Vasq. Jordan. Aversam, Tamb. Lugo, Gob. Busemb. Lohn. *quæst.* 1. *tit.* 3. *num.* 5. contra Pasq. *quæst.* 715. & alios; non tamen contra Gav. supra, qui tantum loquitur de altari, in quo Venerabile semper asservatur clausum. Referunt tamen aliqui (1) hanc declarationem S. Congreg. 14. Maii 1707. *Quando super altare expositum est Venerabile, debet etiam in eo collocari Crux cum Imagine Crucifixi.* 321

* (1) *De authentica hujus Decreti dubitari nequit. Contulit illud cum Autographis Meratius. Quamobrem illi standum.*

Q. 43. *Quid circa mappas, & antipendium sit addendum.* Resp. 322 seqq. §. 1. Duas mappas nunc sufficere, etiamsi non tegant totum altare, docent Henriq. Suar. Laym. Bon. Gob. *in Ex. t.* 3. *num.* 289. Spor. *num.* 738. & alii plures contra Gav. & Jord. sic enim habet usus, & pro tertia servit corporale, Verj. *t.* 8. *art.* 7. *num.* 2.

§. 2. Mappa non debet esse ex serico, vel lana, sed ex lino, 324 cannabe, vel gossipio: partes tamen dependentes possunt aliter ornari, Pasq. *quæst.* 708.

§. 3. Una longa mappa potest servire pro pluribus, si duplicetur vel triplicetur saltem quoad illam partem, in qua est lapis 324 consecratus, aut si totum altare sit consecratum, in qua reponitur calix, & patena, Pasq. *quæst.* 707.

§. 4. Sine necessitate celebrare absque ulla mappa est mortale: 325 si autem adsit gravis necessitas, nullum est peccatum, Pasq. *qu.* 712. Hinc Sylv. Azor. Suar. Laym. Tann. Tambur. Spor. *num.* 379. dicunt in necessitate adhiberi posse non benedictam, quæ peracto Sacrificio redeat ad usus profanos.

§. 5. Antipendium potest esse ex asseribus, vel alia materia 326 coloribus inducta, Jordan. Gob. *num.* 290. Potest etiam relinqui nudum marmor, vel lapis politus, quia seipso est ornamentum: putatque Pasq. *quæst.* 713. nullum esse peccatum celebrare absque omni ornatu, & antipendio, maxime si fiat ex paupertate, sed Quarti dicit fore veniale omittere, si haberi possit.

Q. 44. *Quid circa vestes sacras, Corporalia, Purificatoria, & alia paramenta sit præterea notandum?* Resp. seqq. §. 1. Humerale seu amictum non adhibere est tantum veniale in illis, 327 qui non ad caput tegendum, sed in solis humeris ferunt, Pasq. *quæst.* 810.

§. 2. Si Parochus non haberet ullam Albam benedictam, 328 posset die festivo celebrare in non benedicta, Gob. *in Exp. t.* 3. *num.* 323.

§. 3. Cingulum, cujus nulla pars sufficit ad cingendum, amisit benedictionem, Pasq. *quæst.* 806. Pars sufficiens ad cingendum 329 retinet benedictionem, & ad majorem commoditatem potest ei iterum innodari pars altera insufficiens, quamvis enim per hoc non recipiat benedictionem, tamen totum licite adhibetur ad usum, Aversf. Sporer *num.* 413. Et licet idem dicant plures, quamvis neutra pars de se sufficiat, tamen recte cum aliis contradicunt Aversf. & Henao *num.* 1089. Si Casula haberet ligamina, quibus Alba posset substringi, hæc servire possent loco cinguli, Pasq. *quæst.* 810. (2)

* (2) *De Cingulo vide num.* 2055. *Decreta duo, nempe* * 312. & 361.

§. 4. Celebrare sine velo calicis, quando nullum habetur, 330 non est peccatum, nam velum, manutergium, pulvinar pro libro requiruntur ob decentiam tantum, nec benedicuntur, Bursa sive theca corporalis potest plane omitti, Spor. *num.* 4000.

§. 5. Non est mortale celebrare sine purificatorio, quando non 331 potest haberi, Gob. *num.* 314. Et cum purificatorium non requirat benedictionem, potest pro eo adhiberi strophiolum mundum, quo tamen postea non amplius erunt tergendæ nares, Suar. Aversf. Gob. Sporer supra. Debetque purificatorium prima lotione ablui a perona sacra, Pasq. *quæst.* 784. qui cum Suar. dicit sufficere, si habeat primam tonsuram.

§. 6. Putat Suar. mortale esse extra necessitatem celebrare, 332 sine palla calicis: sed hoc negant Sot. & Rodriq. Si autem desit, aut per quadrantem expectari deberet, potest loco ejus ad tegendum calicem adhiberi aliud corporale, aut hoc deficiente, purificatorium, aut etiam bursa, Gob. *num* 316. Spor. *num.* 398.

§. 7. Mortale est nullum habere corporale, aut uti non bene- 333 dicto, nisi excuset gravis necessitas, Pasq. *quæst.* 790. Putatque Dicast. fore duplex mortale, si celebretur, & absque altari, & absque corporali, cujus ratio dabitur *num.* 1112. Posse autem corporale, & pallam esse etiam ex cannabe, probat usus, Gob. *num.* 314. Etiam posse esse ex gossipio docet *Perric.* & in Indiis talis usus est communior, Verj. *art.* 7. *num.* 3.

§. 8. Corporalia post primam lotionem lavari possunt a mo- 334 nialibus vel laicis, quamvis Suarez, Bonac. & alii dicant convenientius esse, ut tribus lotionibus laventur a persona sacra. Non est mortale, si laicus prima lotione lavet, & sufficere esse clericum tonsuratum dicunt Suarez, & Pasq. *quæst.* 784. Neque peccatum est, secluso contemptu, si aqua primæ lotionis non injiciatur in sacrarium, sed in alium locum decentem. Unde nec erit mortale, si abluantur in fluvio currente, Pasq. *quæst.* 795.

§. 9. Si infirmus esset communicandus, & deesset alicui stola, vel Alba, Verj. *art.* 6. putat fore mortale sine uno horum ei Communionem porrigere; quia hæc videntur spectare ad reverentiam intrinsecam Sacramento debitam; sed probabilius est oppositum, quia non est positiva irreverentia, sed tantum omissio 335

majoris